

EEN MARTELAAR DER HEERSCHZUCHT

door **A. VAN DER FLIER**

**::: EEN MARTELAAR :::
DER HEERSCHZUCHT**

DOOR

A. VAN DER FLIER

NIJKERK — G. F. CALLENBACH

HOOFDSTUK I.

„Zoo mooi als vandaag heeft do zon nog nooit geschenen! Wat is alles vroolijk en heerlijk!” zei Jan van Hoorne bij zich zelven. Hij was een pago van heer Herman van Woerden en stond voor een venster van het Grafelijk Hof te Haarlem. Vroolijk keek hij naar het ruimo met schelpen en grind bestrooido Sant, dat zich als een wijd plein voor het hooge gebouw uitstrekte.

Er was op het Sant inderdaad genoeg te zien. Alles was er leven en beweging. Vurige paarden trappelden van ongeduld, begeerig naar de jacht; hazenvinden rukten aan de lederen leibandon, waarmee zij waren gekoppeld. Met evenveel moeite hielden jachtopzienero zo in toom, als lijfdienaars van den Graaf de ongeduldige paarden. Maar zelfs boven hondengoblaf en paardengchinnik klonk het krijschen van de sperwers op de vuist van den weidman.

Verontwaardigd over al dat rumoer schudden de

valken hun wijze kopjes. Dan klingelde het liefelijk met een geluid van zilveren klokjes. Hun kappen waren met kleine bellen omhangen, die klingelden bij iedere beweging der sierlijke vogels.

„Alles verlangt naar de jacht, en ik niet 't minst!” ging Jan van Hoorne voort. „Mogen wij nog niet naar buiten gaan?” Hij wendde zich tot Gerard van Voorne, de lievelingspage van graaf Floris van Holland. Gerard was juist binnengetreden door de kleine tapijtdeur, rechts van het venster waar Jan van Hoorne stond.

„Nog niet. Eerst moet de Graaf het sein geven. Maar, ga nu weg van 't raam, Jan, en sta op je post bij de deur, als je ten minste niet bij den stoel van heer Herman moet wezen. De Graaf kan ieder oogenblik komen.”

„Heer Herman heeft gezegd, dat ik hier op hem moest wachten,” zei Jan van Hoorne met nog een langen blik naar buiten. „O Gerard, wat is het hier prachtig; zie toch eens naar die wimpels en banieren! Tot op het dak van de Janskerk wapperen vlaggen! Dat 's allemaal voor het tournooi, nietwaar?”

„Ja zeker. Maar, als dat wordt gehouden, zul je nog wat anders beleven. Heb je wel eens meer een tournooi gezien, Jan?”

„Ik? Neen, 'k heb nog nooit iets gezien. Ik heb altijd met mijn moeder op ons oude huis dicht bij Cuyc gewoond. Mijn vader is gestorven toen ik nog maar drie jaar oud was. Toen werd oom Jan mijn momboir” — (voogd.)

„Bedoel je heer Jan van Cuyc? Een prettige voogd! Hij ziet er precies uit of hij nog nooit in zijn leven heeft kunnen lachen.”

„Oom Jan is ook altijd zoo streng en toen ik zes jaar was, moest ik met moeder op zijn kasteel komen wonen. Dat was wat!”

„Waarom deed je vrouwe moeder het dan?”

„Wel, ons eigen huis was afgebrand. Een hofhoorige van oom Jan had het in brand gestoken, werd er verteld. Die hoorige, schele Janus heette hij, had uit honger rapen en boonen van 't land gehaald; oom had er hem streng voor gestraft, toen wou hij kwaad met kwaad vergelden en het kasteel van oom was te hecht.”

„Dat was niet christelijk van Janus,” zei Gerard peinzend. „En toch kan ik het zoo'n beetje begrijpen. Ik zou ook mijn vijanden niet kunnen liefhebben.”

„Moeder zegt toch altijd, dat wij dat moeten, anders doen we zonde. Maar ik denk ook, dat 't erg moeilijk is.”

„Ik weet er één, die het wel kan en het ook doet,” hernam Gerard. „Graaf Floris.”

„Onze graaf? Heeft die dan óók vijanden?”

Hoe verbaasd klonk die vraag van den jongen page. Gerard — hij was minstens vijf jaar ouder — zag bevreemd op.

„Maar, Jan, weet je dat nog niet eens? Graaf Floris heeft misschien meer vijanden dan vrienden.”

„Waarom? Hij doet toch niemand kwaad?”

„Nee, hij doet iedereen goed.”

„En dan, tot dank, vijanden!” . . .

Jan van Hoorne keek als vertrouwde hij zijn ooren niet.

„Dat komt, omdat je nog zoo kort hier aan het hof bent. Anders zou je 't zeker wel weten. Zie, Jan, ik heb een broer gehad, die nu even oud zou zijn geweest als jij. Je bent immers twaalf jaar?”

„De volgende maand word ik al dertien,” zei Jan trotsch. „Over vier of vijf jaar kan ik schildknaap wezen. En dan word ik stellig ook gauw door den Graaf tot ridder geslagen. Dat zul je eens zien.”

„Als je al de deugden, die van een ridder geëischt worden, tot daden maakt. Anders word je het nooit. Ken je de zeven ridderdeugden?”

„Zeker: Vroomheid, trouw, dapperheid, edelmoedigheid, rechtvaardigheid... Ja, de beide laatste weet ik niet.”

„Die zul je later ook wel hooren; ik hoop ook eens ridder te worden. En ik ben er dichter bij dan jij. Met Paschen van 't volgend jaar word ik schildknaap van graaf Floris.”

„Dan mag je hem beschermen in het gevecht met je schild. 't Is evenwel te hopen, dat het niet noodig zal wezen. Oom zei laatst, dat de West-Friezen weer zoo oproerig waren. Zijn dat soms de vijanden van den Graaf?”

Gerard aarzelde een oogenblik, toen kwam hij nog wat dichter bij. Zijn heldere, eerlijke oogen zagen den jongen page ernstig aan.

„Jan, je lijkt werkelijk op mijn broer, die voor twee jaar is gestorven. Ook zulke groote, blauwe oogen heb

je en je haar valt ook in zulke lange, blonde lokken om je gezicht. Je hebt precies zoo'n fluwceelen muts op met een reigerveer, en ook tootschoenen aan met een klein zilveren belletje aan de punt. Die waren bij hem ook net zoo omgebogen, maar hij had den rooden leeuw van Holland op zijn wambuis geborduurd, zooals ik nu. Daaraan kon ieder zien, dat hij een page van graaf Floris was."

„Ik wou" . . . begon Jan.

„Je wou iets wenschen, dat vooreerst nog onmogelijk is. Wensch het daarom maar niet. 't Is veel beter tevreden te wezen met wat je hebt."

„Maar, ik wou tòch liever page van graaf Floris wezen; heer Herman is zoo streng, al is hij ook een groot vriend van mijn oom Van Cuyc."

„Die oom heeft je zeker als page naar heer Herman gezonden?" Jan knikte. „Moeder huilde er wel om, maar ik kon toch mijn heele leven niet tusschen de vier muren van het kasteel te Cuyc blijven. Ik moest de wereld in en veel leeren om later een goed mensch en een dapper ridder te worden. En oom Jan was mijn voogd. Die zegt altijd: „Wat ik wil, gebeurt."

„Erg genoeg," mompelde Gerard.

„Waarom?"

„Omdat hij een der grootste vijanden van graaf Floris is. Jan, je zult mij niet verklappen, als ik je zoo het een en ander vertel? Denk maar, dat ik je oudere broer ben."

„Wees daar niet bang voor, Gerard, ik kies je tot

mijn ridder, je neemt mij tot je schildknaap. Een schildknaap is trouw aan zijn heer."

„Onze handslag daarop, volgens riddergebruik!"

De beide jonge blanke handen sloegen ineen, dat het klapte. Voortaan waren Gerard en Jan verbonden in lief en leed, elkander houw en trouw.

„Nu zal ik je vertellen waarom graaf Floris" ... hernam Gerard, maar hoorngeschal brak zijn woorden af. Met een sprong was hij weg van het venster.

„Gauw, Jan! Naar beneden! De Graaf is al op het Sant! Dat doet hij wel meer, dan komt hij niet eerst op de hoghe sale. Gauw, gauw! De jachtstoet wordt gevormd!" Hij snelde weg, met twee, drie treden tegelijk de schemerdonkere steenen wenteltrap af, Jan holde hem achterna met al de rapheid van zijn lange beenen. Ademloos bereikte Gerard zijn plaats in 't gevolg van den Graaf. Jan was niet zoo gelukkig. In zijn haast om in den stoet van Herman van Woerden te komen, bonsde hij tegen een jeugdigen edelman aan en viel languit op den grond. Grind en schelpen vlogen omhoog en in het gezicht van graaf Floris — hij had juist den jongen ridder aan zijn zij gewenkt en was nu met hem in gesprek.

„Je lijkt wel een lompe dorper!" schreeuwde Jan van Cuyc. „'k Zal je laten geeselen! Opgesloten zul je worden in den diepsten kerker van mijn kasteel! 'k Zal je!" ...

„Bedaar, heer Van Cuyc!" De heldere, vriendelijke stem van graaf Floris legde den verbolgen ridder het zwijgen op. Maar hij had niet gemerkt, hoe verschrikt

Jan van Cuyc en Herman van Woerden elkander hadden aangezien, bij den ongelukkigen val van den jongen page.

Nu hernam Cuyc:

„Wie zou niet driftig worden, heer graaf, als hij ziet hoe dat ongelukskind zich aanstelt! Uw Genade is geheel bedekt met gruis en stof en jonker Witte werd haast omver geloopt! O, 'k zal hem!' ...

„Nu, nu! Ik vraag clementie voor uw neef!” lachte de jonge man, die jonker Witte werd genoemd. „Heer vader, schenk hem vergiffenis! Een ongeluk is nog geen misdaad!”

„Met mijn gansche hart! Genade voor recht!” De oogen van graaf Floris rustten vol liefde op Witte, zijn oudsten en meest beminden zoon. Toen vervolgde hij tot Jan van Cuyc: „En nu willen wij dat kleine ongeval vergeten. Thans te paard! Gij ziet, dat honden noch valken meer in toom zijn te houden!”

De sierlijke stoet zette zich in beweging, Graaf Floris met zijn zoon aan het hoofd.

„'t Was goed, dat je zoo nijdig deedt. Hij mocht anders eens denken, dat je het Jan hadt ingestoken,” mompelde Van Woerden tot Van Cuyc.

„Hij heeft nu opnieuw kunnen zien, hoe ik voor hem op de bres sprong,” luidde spottend het antwoord. Welk een valsche glimlach plooid bij die woorden de lippen van Jan van Cuyc!

„Gelukkig, dat jonker Witte zoo voor je sprak. De Graaf weigert hem nooit iets,” zei in 'tzelfde oogenblik Gerard tot Jan.

„'t Was erg aardig van hem! Jonker Wilto ziet er oven goedig en vriendelijk uit als de Graaf.”

„'t Is maar jammer, dat hij later geen graaf van Holland kan worden. Iedereen houdt veel van hem.”

„Waarom kan hij dat niet? 't Is toch de oudste zoon van graaf Floris?”

„Maar zijn moeder was geen vorstin. Zij was een jonkvrouw van Heusden. Graaf Floris was nog heel jong toen hij, in 't geheim, met jonkvrouw Agnes trouwde. Later toen hij meerderjarig was en zou gaan regeeren, hoorde hij, dat zijn voogden hem reeds in zijn jeugd hadden verloofd aan gravin Béatrix. Toen moest dat geheime huwelijk ontbonden worden, anders was de Graaf van Vlaanderen met een machtig leger in Holland gevallen om het te verwoesten en het misschien in te lijven bij zijn land. Want het was toen een erge tijd. Binnenlandsche oorlog om zoo te zeggen. Graaf Floris is toen met gravin Béatrix van Vlaanderen getrouwd. Haar zoon moet hem nu opvolgen.”

„Jonker Jan heet hij, nietwaar? Is hij al lang in Engeland?”

„O, toen hij nog héél klein was is hij daar al heen gebracht. Jonker Jan is opgevoed aan het Engelsche hof. Hij gaat met prinses Elisabeth trouwen, de dochter van koning Eduard. Graaf Floris wilde het niet graag, maar 't gebeurt toch.”

„Hoe kan dat?”

„Wèl, heer Gijsbrecht van Amstel, jou oom Van Cuyc, heer Herman en ook heer Gerard van Velzen

zijn erg Engelsehgezind. Die hebben het doorgedreven, om zoo te zeggen, er voor samengespannen met koning Eduard. Zij willen altijd wat de Graaf niet wil en doen alles wat zij kunnen om hem te plagen en te hinderen. Jonker Jan is zwak en ziekelijk, nu denken ze, dat zij hier baas zullen wezen als die hier regeert. Ik heb mijn vader er zoo over hooren praten. Maar mijn vader zegt ook: „Zo zullen nog wat beleven van koning Eduard. Die moet even heerschezuchtig wezen als graaf Floris goedig is. Gelukkig, dat 't nog lang duren kan. Graaf Floris is zoo sterk en nog heelemaal niet oud, zoowat vijftig jaar geloof ik.”

„Mijn vader was ook niet oud toen hij stierf,” zei Jan en zag naar graaf Floris. Hoe kloek en flink zag hij er uit. Zijn vurig, zwart paard hield hij met vaste hand in toom, zwierig stond de sluierkaproen op zijn golvende haren. Een gouden keten glinsterde op zijn wambuis, een kort zwaard hing aan zijn zijde. De fraaie edelvalk op zijn hand klepperde vergenoegd met de vleugels, alsof hij wist, dat de vaste hand waarop hij rustte die was van een goed man. Ook dieren hebben gevoel, en weten, wie het goed met hen meent. Daarom is het zoo laf, zwak en weerloos als ze zijn en afhankelijk van de menschen, om ze te kwellen of pijn te doen.

De jaecht nam nu voorgoed een aanvang. Over Tetrode ¹⁾ was de stoet gereden, nu lagen de duinen diehtbij, bruin en geel, in lange golvende rij. Heel in de verto glinsterde een zilveren streep: de zee.

¹⁾ Het tegenwoordige Overveen.

Een lang aangehouden klagend geluid trilde door de lucht. Twee reigers, die op de vischvangst waren geweest tusschen het riet langs de oevers van den wijden plas achter Tetrode, de Brouwerskolk, dicht bij het huis te Rolland, schoten als pijlen langs de wolken. 't Was of hun instinct hen waarschuwde voor het komend gevaar. Misschien hadden hun scherpe oogen ook de valken gezien en repten zij daarom de wieden tot de vlucht.

Graaf Floris gaf een teeken, de valkeniers haastten zich om iederen valk zijn kap af te nemen, die tot nu als blinddoek had gediend. Jan van Cuyc en Herman van Woerden hadden zich hun valken op een raam laten nadragen, nu vingen zij ze op den lederen handschoen van hun rechterhand.

De valk van graaf Floris stiet een schellen kreet uit, een kreet van triomf. Hij had de roofvogels gezien, hoog in de lucht.

„Houd je goed, Grijp! mijn moedige vogel!” riep de Graaf. Meteen wierp hij den valk op. Met gerekten hals schoot de valk loodrecht in de hoogte. Als twee vurige ballen staarden zijn oogen naar de reigers. Zij vlogen even snel als hij.

De honden blaften en maakten groote sprongen, maar het was thans niet hun beurt. „Hair” werd met „hair” en „veer” met „veer” gevangen: Vogels met vogels, met de honden het wild. Zoo eischten het de strenge jachtwetten van dien tijd.

„Wat zijn die reigers al hoog gestegen. 't Is of ze

op de wolken drijven!" zei Jan van Hoorne. Het was hem gelukt weer naast Gerard te komen. De orde van den stoet werd verbroken door het gewoel van de jacht.

„Toch moeten de valken hooger komen en zoo van boven op ze neerschieten," zei Gerard.

„'k Heb toch medelij met de reigers. De jacht is eigenlijk een wreed vermaak: arme dieren dooden," hernam Jan.

„Wèl beschouwd heb je gelijk. Maar die reigers zijn brutale roovers. Ze eten al de visschen op en halen heele vijvers leeg. Dus is het nog niet zoo kwaad, als er eens een paar worden opgeruimd."

Hiertegen kon Jan niets zeggen; met vernieuwde aandacht volgde hij nu den strijd in de lucht. Hij zag hoe het den valk van graaf Floris ten laatste gelukte boven den dichtstbijzijnden reiger te komen, nu schoot hij zoo plotseling op hem neer, dat er geen tijd tot vluchten voor den vischroover meer overbleef. De reiger wong zich heen en weer, toen de scherpe klauwen van den valk zich om zijn langen hals klemde. Nog één korte worsteling en beide vogels ploften, vast aan elkaar geklemd, op den grond. Stuiptrekkend lag de reiger, de hongerige valk — met opzet was hij dien ochtend niet gevoederd — begon hem reeds de veeren van het lijf te rukken, met geweld trok de valkenier hem weg van zijn prooi. Wild krijschte de valk en sloeg met zijn vleugels.

„Geef hem dadelijk vleesch of hij slaat zich de vleugels nog stuk!" beval graaf Floris.

Een jaehstopzicner braecht op een langen stok een stuk vleesch om den valk te lokken; als hij het vleesch van den reiger had geproefd zou hij in 't vervolg onbruikbaar zijn geweest voor de jacht. Dan had hij iedere prooi verslonden zooals een kip, die een ei zonder sehaal heeft geproefd en later haar eieren opeet. Nauwelijks zag de valk het vleesch of hij vergat den reiger en viel er gretig op aan. Terwijl hij het verslond probeerde de valkenier hem een strik om de pooten te werpen. Dan had hij hem weer in zijn macht. Maar de valk, nog wild van de jacht, verzette zich hevig. Met zijn scherpen snavel beet en stiet hij woest om zich heen.

„Grito, help me!” riep de valkenier tot een jaehstopzicner. „Ik kan dat wilde dier niet alleen baas worden!”

„Hier ben ik al!” zei Grito en slingerde een tweeden strik. Een jammerlijk gehuil overstemde zijn woorden. Grito had den praectigen hazenwind van Herman van Woerden op den poot getrapt. Jankend van pijn, bloedend, kroop het dier over den grond.

„Ellendeling!” brulde Herman van Woerden. „Hier, daar! Dat is voor jou!”

Zijn jachtzweep klicfde fluitend de lueht, een hagelbui van slagen trof den ongelukkigigen Grito op hals, hoofd en sehouders. Het bloed sprong hem uit den neus, het gutste over zijn van angst doodsbleek gezicht.

„Heer, heer Herman! Heb medelijden!” kermde Grito. In het stof kroop hij voor de voeten van zijn strengen meester.

„'t Was een ongeluk! De hond sprong opeens naar voren! Ik had hem niet gezien!”

„Mijn mooiste jachthond bederven! Nu is hij voor goed ongeschikt voor de jacht!” ... De stem van heer Herman was verstikt van woede.

„'t Is een geschenk van koning Eduard. 't Was een van zijn lievelingshonden,” mompelde de stem van Jan van Cuyc aan zijn oor.

Die herinnering scheen de woede van heer Herman, zoo mogelijk, nog te doen stijgen.

Hij sloeg opnieuw den ongelukkigen Grito waar hij hem slechts kon raken. Tusschen die slagen dreigde zijn stem: „Aan de galg zul je bengelen, hondsvot! In den put met je vrouw en kinderen, schurk!”

„Heer, heer!” kermde Grito met zijn laatsto kracht. „Doe met mij wat gij recht oordeelt, maar spaar mijn onschuldige vrouw en kinderen!”

Heer Herman lachto tot enig antwoord hoonend...

„Recht? Wat is hier recht? Doet gij recht aan dien man?” vroeg nu een vaste stem. Een stem met milden klank, die toch gewoon was te bevelen. Graaf Floris was, rennend over het veld, de groep genaderd. Op eenigen afstand had hij meer begrepen dan gezien wat er was gebeurd, maar hij kende Herman van Woerden — en diens niets en niemand ontziende drift.

Nu moest op de vraag van den Graaf heer Herman echter zwijgen.

Floris ging voort: „Die man heeft een ongeluk gehad. Dat kan iedereen overkomen, heer Herman. Maar tus-

schen een ongeluk en schuld door een met opzet bedreven misdaad is een groot verschil.

Mij dunkt, dat hij nu genoeg is gestraft. Neemt hem op," — hij wendde zich tot een paar lijfdienaars. „Legt dien man in een wagen op frisch stroo en brengt hem voorzichtig naar mijn Hof te Haarlem. Melis Stoke is er nog. Laat die zijn wonden verbinden, dan zullen wij vanavond verder zien."

Floris wendde zich af; verheugd gehoorzaamden de lijfknechten.

„God zegene onzen goeden Graaf!" fluisterde de eene. „Hij ziet niet alleen de nooden van zijn volk, hij helpt het ook!"

Woerden en Cuyc hadden het verstaan, wrevelig zagen zij elkander aan.

„Der keerlen God!" mompelde Jan van Cuyc.

„Ik zal het hem betaald zetten, wacht maar!" De stem van heer Herman beefde bij die woorden. „Wachten, maar niet te lang," hernam Jan van Cuyc.

Hij volgde graaf Floris, die nu tusschen de duinen verder reed, met een dreigenden blik.

HOOFDSTUK II.

Het avondmaal was afgelopen, de hofhouding verliet de groote zaal. Het was een zeer kostbaar en smakelijk maal geweest: een zwaar gekruide, wilde zwijnskop had

niet ontbroken, reigervleesch werd voorgediend en tot torens opgestapelde stukken zeehondenvleesch dreven in hun vette sausen. Zwanen waren opgedragen op glazen plateelen, groenten op marmeren schotels. Toen volgde het nagerecht: vergulde koeken, zoete wicken suikerrosaet en specie. Jan van Hoorne hoorde voor het eerst, dat de gedroogde en met suiker ingelegde vruchten zoo werden genoemd. Hij smulde er echter heerlijk aan en nam, tot een aandenken aan zijn eerste, groote feestmaal, de vergulde Leuvensche koek, dien de hofmeester ieder der gasten aanbood, mee naar de kamer waar hij met de andere pages sliep. Zorgvuldig borg hij den koek in zijn kleerkist en besloot hem zijn leven lang te bewaren. Eén klein stukje wilde hij er alleen iederen dag afsnijden: 't was zoo lekker . . .

„Eet hem maar getroost op, als 't je zoo smaakt, Jan!” zei Gerard. „Je kunt den mijnen er wel verkrijgen. Ik hou niet meer van dat zoete goed.”

Gerard stak zijn neus in de lucht en voelde zich heel verheven, volwassen en een man.

„Zou je dan liever malvezij en wijn van Bergoengen drinken, zooals de ridders doen?” vroeg Jan.

„Ja zeker, dat staat groot. Jammer, dat de Graaf niet wil, dat de sommelier het ons presenteert. Maar als ik schildknaap ben, zul je eens zien. Ik zal voor geen enkelen ridder wijken in 't ledigen van den berke-meier. Wacht maar!”

„Moeder zegt, dat ik nooit wijn moet drinken, omdat die het hoofd benevelt en de zinnen verwart. Moeder

heeft in haar getijboek een blad waarop te lezen staat: „Zijt nuchteren en waakt.” Dat heeft zij mij meegegeven. En ik heb beloofd, dat ik het nooit zou vergeten. Moeder zegt: wie één berkemeier drinkt, laat zich zoo licht een tweeden inschenken en dan stijgt de wijn hem naar 't hoofd en weet hij niet goed meer wat hij doet. Dan verstaan vrienden elkaar verkeerd en worden vijanden, twist of tweegevechten zijn er vaak het gevolg van, soms is een doodslag het einde. Iemand, die „nuchteren is en waakt,” zooals er in het Evangelie staat, zal niet zoo gauw op den verkeerden weg komen, voegde mijn moeder er bij.”

„Maar „waakt” Men kan toch niet altijd wakker blijven.”

„Het beteekent, zegt moeder: waakt over je zelve, over je gedachten en handelingen.”

„O, zóó! Nu Jan, je hebt daar een echt sermoen gehouden. Tot dank krijg je ook den volgenden keer mijn koek, als we weer zoo'n mooi feest bijwonen.”

Gerard probeerde het spottend te zeggen, maar hij dacht in latere jaren nog aan die woorden van Jan en wat beter is: hij handelde er naar. Een goed woord vindt een goede plaats

Ja, 't was een „mooi feest” geweest, een waardig slot van de vorstelijke jacht, maar toch schenen niet allen, die het hadden bijgewoond, voldaan.

Herman van Woerden had den geheelen avond bijna geen woord gezegd, Jan van Cuyc haast geen schotel aangeraakt. Doch wèl had hij meer dan eens een grooten

beker wijn geledigd. Hij had niet gedacht: „Zijt nuchteren en waakt!” Nu gloeiden zijn oogen en beefden zijn handen, onstuimig stroomde het bloed hem door de aderen. De uitkomst zou bewijzen, waartoe zijn vergeten van het bijbelwoord hem bracht.

Met heer Gijsbrecht van Amstel en heer Gerard van Velzen zat hij thans in zijn kamer, in een zijvleugel van het Hof, aan den kant van de Zijlstraat. Een zwaar neerhangend tapijt verborg een kleine deur, die rechtstreeks naar de straat voerde. Jan van Cuyc bewoonde altijd die kamer als hij met graaf Floris te Haarlem was. De Graaf vertrouwde hem als een beproefd vriend.

Was Jan van Cuyc die vriendschap waard?

Wrevelig wierp hij zich, terstond toen hij binnentrad, in een hoogerugden stoel, een vuistslag trof de tafel naast hem:

„Wat jullie wilt, weet ik niet, maar ik verdraag het niet langer!”

„Wat?” vroeg Velzen.

„Moet je dat nog vragen? Je weet evengoed als ik, dat ik de handelwijze van hem bedoel, tegenover ons, de edelen, de rechte heeren van het land!”

„’t Was vandaag weer een schande! Ik moest mijzelf geweld aandoen om niet uit te barsten!”

„Ik had Floris wel willen uitdagen,” zei Amstel. „Om zóó heer Herman te beleedigen! Wat deed het er toe of dat vileyn van een knecht halfdood werd geslagen! Dan had hij maar beter moeten oppassen. ’t Was zoo’n prachtige hond!”

„En dan heer Herman als 't ware zoo af te straffen, terwijl iedereen het hoorde! 'k Heb nog nooit zoo iets schandelijks beleefd! Er moet een eind komen aan de hooge sprongen van den Graaf!” viel Velzen bij.

„'t Beste zou wezen hem levenslang ergens gevangen te zetten en jonker Jan tot graaf uit te roepen. Dan zijn wij heer en meester in 't land!” hernam Cuyc.

„Dat is een goed plan! Ik geef er mijn benedictie aan!” sprak een stem in de deur. Herman van Woerden was ongemerkt binnengetreten. Zijn jonge page, Jan van Hoorne, droeg hem zijn fluweelen mantel na. Zonder te willen luisteren, had Jan de laatste woorden van zijn oom verstaan. Niemand lette evenwel op hem, niemand zag zijn verschrikte oogen.

„Leg dien mantel daar neer, Jan! Ga nu maar naar bed, ik heb je diensten niet meer noodig,” wendde heer Herman zich tot hem. Jan gehoorzaamde, maar hoorde, eer hij de deur opende, Velzen zeggen:

„Ik zou stikken, als ik nog langer dezelfde lucht moest inademen met graaf Floris. Hij of ik — voor ons beiden is er geen plaats meer in Holland!”

Gerard van Velzen zou inderdaad omkomen door gebrek aan lucht, maar anders dan hij nu dacht en meende...

„Stil toch!” zei Woerden fluisterend.

„Zeg eens Jan! Als je iets gehoord hebt wat je niet hebt kunnen begrijpen, dan zwijg je als het graf. Verstaan? Een lijfknaap is verplicht zijn heer in alles te gehoorzamen. Dat weet je!”

Jan boog zwijgend en ging, zijn hart klopte wild van schrik.

„Je mag wel wat voorzichtiger wezen, Velzen! De muren hebben soms ooren!” Gijsbrecht van Amstel sprak heel zacht. Eerst had hij gewacht tot Jan de deur achter zich sloot. Velzen gromde:

„Kan ik het helpen, dat de gal mij overloopt! 't Is niet langer om te verdragen. Daar blijf ik bij!”

„Floris geeft zooveel nieuwe privilegiën en handvesten aan de steden, dat de poorters zich al heel gauw met ons gelijk zullen stellen!” riep Cuyc nu, opnieuw ophitsend.

„Gelijk? Zij zullen zich bóven ons stellen, evenals de burgers van Florence reeds doen. Daar mag een edelman geen huis of kasteel meer bezitten, zelfs niet getuigen tegen een poorter. Maar als hij zich verdienstelijk maakt voor zijn vaderstad wordt hij, tot belooning, onder de burgers opgenomen. Zóó ver zal 't ook hier nog komen. Graaf Floris verwent de poorters en bederft het volk,” vulde Amstel aan.

„En poorters en volk dragen hem op de handen,” begon Woerden. „Luister! Wat is dat?” brak hij zich zelve af.

Een roode gloed kleurde de kleine, hoog in den wand aangebrachte vensters, gejoel en gejuich drong van de straat tot hen door.

„Heil onzen Graaf! Leve graaf Floris! Zegen en geluk voor Floris den Goede!” klonk het jubelend uit honderden monden.

„Dat geval met Grito is zeker al weer rondgebazuind. Nu trekt het volk in optocht naar het Hof!”

Woerden balde de hand tot een vuist bij die woorden.
 „Hoort ze eens schreeuwen! Fakkels schijnen ze ook bij zich te hebben! Ik wil er zelfs den rooden schijn niet van zien!”

Cuyc wierp zich in een stoel met zijn rug naar de beide vensters. Velzen opende de tapijtdeur op een kier:

„De heele Zijlstraat is vol joelende vileynen, zelfs poorters zijn er bij! Allen trekken balkend naar het Sant. Wat zal der keerlen god genieten! Ba! Ik ransel mijn vileynen liever dood, dan door zulk tuig mijn lof te laten bezingen!”

„Ge vergeet, dat je geen drijfjachten meer op je dorpers en hoorigen moogt houden.”

„Móógt! Je durft veel te zeggen, Gerard van Velzen!”

„Vroeger waren wij vrije heeren op onze goederen, maar nu zijn wij leenmannen van den Graaf. Wij moeten hem hulde en manschap doen en hij oefent het hóógte recht.”

„’t Is waar! Maar ik zàl wéér vrij worden om jachten te kunnen houden met mijn hoorigen tot wild,” besloot Jan van Cuyc. „Alleen kunnen wij evenwel niets uitrichten. Wij hebben een machtigen bondgenoot nodig.”

„En waar die te vinden?” vroeg Gijsbrecht van Amstel aarzelend en weifelend als altijd.

„Hij is reeds gevonden. Koning Eduard zal ons helpen. Gij weet allen, dat ik onlangs te Londen ben geweest. Hoort nu ook, wat toen de Koning tot mij heeft gezegd.”

„Waarom is de Koning eigenlijk zoo gebeten op graaf Floris?” viel Velzen in.

„Omdat die zijn mededinger is geweest en misschien nog eens weer zal worden, naar de kroon van Schotland.”

„Dat's waar. De grootmoeder van graaf Floris, prinses Ada, was een Schotsche prinses.”

„Daarbij ligt koning Eduard altijd in veete met Filips den Schoone van Frankrijk” . . .

„En dat is een vriend van onzen graaf. Het is mij nu duidelijk genoeg.”

„Maar wat raadt koning Eduard ons nu eigenlijk? 't Is al laat en wij komen niet verder.”

Woerden werd ongeduldig.

Toen hernam Jan van Cuyc langzaam, met nadruk op ieder woord :

„Hij raadt ons, den Graaf in een valstrik te lokken, hem dan gevangen te nemen en vervolgens naar Engeland te brengen. Eens in de macht van den Koning zal hij veilig bewaard blijven achter de sloten en grendels van den Tower.”

„Dat is te erg,” zei Amstel hoofdschuddend,

„Waarom? Leer om leer.” De stem van Jan van Cuyc sneed scherp als een mes. „Floris ontroofte ons onze rechten, wij ontnemen hem de zijne. Ieder zijn beurt.” Zou Jan van Cuyc het lage en onware van zijn redeneering niet hebben gevoeld? Amstel vroeg het zich in stilte af, terwijl Cuyc vervolgde :

„Als graaf Floris in Londen is aangeland, mag hij misschien de bruiloft van zijn zoon wel bijwonen. Koning Eduard wil dan jonker Jan laten trouwen met prinses Elisabeth. Graaf Floris zal genoodzaakt worden

afstand te doen en jonker Jan wordt graaf in zijn plaats."

„En jonker Jan is zwak en ziekelijk en heeft heel weinig wilskracht... Dan kan er een gouden tijd voor ons aanbreken. Het plan is bij slot van rekening uitstekend," viel Woerden in.

„Dan regeeren wij het land," zei Cuyc triomfantelijk.

„'t Is ten minste wel waard dien voorslag eens goed te overwegen," vond Gerard van Velzen; Grijsbrecht van Amstel zweeg, stond op en ging heen.

„Dat is nog altijd iemand, die niet weet wat hij wil," gromde Cuyc. Met een wantrouwenden blik zag hij den heer van Amstelland na.

„Hij zal wel veranderen," vond Gerard van Velzen. „Als Floris hem slechts éénmaal treft in zijn heerschzucht, is de zaak in orde."

De achterblijvenden vereenigden zich met dien nobelen wensch.

HOOFDSTUK III.

„Hoe gaat het nu met dien armen Grito?" vroeg graaf Floris den volgenden ochtend aan Melis Stoke, zijn trouwen geheimschrijver. Melis Stoke zag op van het lijvig perkament, dat hij juist den Graaf had voorgelezen.

„Hij heeft een slechten nacht gehad, heer graaf!

Veel pijn en koorts. Geen wonder: hij is zoo getrapt en geslagen, zijn wonden schrijnden erg. Ik heb er rozebladeren in olie gezoden ¹⁾ op gelegd, misschien helpt het. 't Was het beste middel, dat ik wist."

„En je kennis van geneeskrachtige kruiden is bekend, evenals je vlugge ganzepen," hernam Floris op zijn gewonen vriendelijken toon.

„Wat heb je dat stuk weer goed gesteld en hoe mooi staan die roode aanvangsletters. Mijn poorters te Dordrecht zullen niet weinig in hun schik zijn!"

Floris had de poorters der stede vergund „bi zyne goede oorlove een nieuwe halle te maken, aldaer men beneden dat ambocht van vleischvercopen sal doen en boven der scepenen camer sal hantieren."

„De poorters zullen u zeer dankbaar zijn! Een ruime hal voor hun handel en nering, een fraaie zaal voor de vroedschap der stad. Er zal nieuw leven en vertier door in Dordrecht komen en ook nieuwe regel en orde."

„En de edelen zullen weer zeggen, dat ik het volk verwen en de poorters te veel voorrechten geef. En ik zal mij nieuwe vijanden maken, bij de vele oude, die ik reeds heb," hernam graaf Floris. Er kwam een sombere trek op zijn gelaat. Het duurde slechts een oogenblik:

„Wat doet het er ook eigenlijk toe, wat de menschen zeggen, als ik maar handel zooals God wil. Hij heeft mij tot graaf van Holland gemaakt, niet opdat ik zelf in macht en pracht zou leven, maar om het volk, waar-

¹⁾ Gekookt.

over Hij mij heeft gesteld, gelukkig te maken. Macht is een geweldig woord, maar wie macht bezit heeft ook veel verantwoording, aan zijn medemenschen, aan God. Ik zou zoo gaarne willen, dat de edelen dit ook zoo inzagen. Maar bij hen gaat macht vaak boven recht. En het is toch zoo gemakkelijk, om anderen gelukkig te maken. Als iedereen, in zijn eigen kring, maar doet wat goed is en niet het meest aan zich zelven denkt, maar ook voor het geluk van anderen zorgt, dan wordt hij zelf ook gelukkig. Wie geeft ontvangt. Hoe kunnen mijn ridders verwachten, dat zij bemind zullen worden, als zij hun onderhoorigen half doodslaan om een kleinigheid? O, de heele lijfeigenschap moest worden afgeschaft! Alle menschen behooren vrij te zijn en meester over hun eigen leven. Als ik dat nog eens tot wet kon maken! Het is mijn vurigste wensch!"

„Eén man is slechts één man allene
Hi ne hebbe vrient, syn cracht is clene" . . .

zei Melis Stoke halffluid. Maar graaf Floris had het toch verstaan.

„Zeker een paar regels uit je Rijkskroniek?"

„Ja, heer graaf. Ik schrijf, als uw Genade weet, de geschiedenis van Holland en ik hoop, dat ik van uw regeering veel gelukkige gebeurtenissen zal mogen opteekenen."

„Het zal alles zijn, zooals God het wil. Wij menschen, hooggeplaatsten of geringen, zijn allen in Zijn hand en voor Hem allen gelijk. God ziet het hart aan en niet

den uiterlijken schijn, zooals de menschen dikwijls doen in hun onverstand. Ik hoop, dat God mij steeds het juiste inzicht zal geven om mijn volk tot zegen te wezen. Maar, zooals je terecht zegt: „Eén man is slechts een man allene” . . . Melis Stoke dacht aan den haat der edelen, tegen alles wat graaf Floris wilde doen voor het volk. Een angstig gevoel bekleemde hem. Wat zou de toekomst brengen aan den vorst, die het goede wilde voor allen, maar die alleen stond? . . .

Onder de steenen bogen van het Grafelijk Hof, dicht bij de heldere bron op het binnenhof, was een lage deur, die naar de keukens voerde en de portierswoning. Naast die deur bevonden zich een paar getraliede raampjes. „Het schijnen wel luchtgaten van bergplaatsen,” dacht Jan van Hoorne. Hij liep onder de bogengalerij en keek toevallig naar binnen. Toen zag hij iets bewegen in die bergplaats, hij zag een man met verbonden hoofd rusten op een frisch strooleger, waarover een zachte schapevacht lag uitgespreid . . . dat moest Grito wezen. Aarzelend stond Jan een oogenblik stil. Hij zag naar zijn tootschoenen van rood leer, hij streek langs het zachte fluweel van zijn wambuis — hij voelde zich — Jan van Hoorne, thans page, schildknaap weldra, eenmaal zeker ridder, beroemd om zijn dapperheid, om zijn hoogen rang geëerd. En die man daar op zijn stroobed, dat was maar een arme hoorige, weinig meer dan een slaaf, het eigendom van zijn heer. Neen, hij kon zich niet met hem bemoeien, hij was Jan van Hoorne. Onwillig keerde hij

zich af. En toen was het hem opeens, of hij de zachte stem van zijn moeder hoorde, of zij hem verhaalde van den Heer, die op aarde was gekomen om zondaren te redden van den eeuwigen dood. „De Heer Jezus vroeg niet naar arm of rijk, Hij kwam om te redden wat verloren was; Hij heeft gezegd: „Wie de meeste onder u wil zijn, zij aller dienaar. En Hij zelf, de Zoon van God, had geen steen om het hoofd op neer te leggen”

De tranen kwamen Jan in de oogen. Zóó had zijn moeder tot hem gesproken en hoe volgde hij haar lessen op! Als zijn moeder nu eens wist wat hij had gedacht, hoe trotsch en liefdeloos hij was geweest, zou zij zeker niet meer van hem houden. En, wat zou de Heer doen? Zou die hem voortaan nog willen aanzien als Zijn kind?

Jan beefde bij deze gedachte. 't Was of een zachte stem tot hem zei:

„Maak het goed! góéd!”

En hij luisterde naar de stem van zijn geweten; met twee stappen was hij in het lage kamertje.

„Grito, hoe gaat het nu met je?” 't Was of er een licht scheen in de holle oogen van den gewonden man, toen hij fluisterde:

„Beter dan ik verdien God is zoo goed voor mij!”

Jan kon nu haast zijn tranen niet meer bedwingen. Hij dacht er aan, wat Grito had geleden, zijn leven lang arme, vertrapte hoorige, die hij was!

Maar met zijn matte stem ging Grito voort:

„'t Is of ik altijd in het donker heb geloopt en nu opeens de zon zie. Die geleerde heer met den wijden mantel heeft mijn wonden verbonden. Hij legde er zelf op, die heel zacht is en verkwikkend, maar zijn stem was nog zachter. Hij zei, dat onze goede graaf voor mij wil zorgen en mij gelukkig maken, maar dat God, die veel machtiger is dan de Graaf, omdat alles van Hem is, de wereld en de zon en de sterren, mij nog veel gelukkiger wil maken en mij de eeuwige zaligheid geven. Ik dacht, dat een arme hoorige nooit in den hemel kon komen. Maar nu weet ik beter. En ook de Graaf zorgt voor mij. Jonker, wat is dat een heerlijk gevoel als er iemand is, die het zoo goed met je meent en voor je wil zorgen! Tot nu toe ben ik altijd getrapt en geslagen. Maar nu is al dat verdriet voorbij. Er zijn toch ook goede menschen, dat weet ik nu en hoog in den hemel is God!"

De stem van Grito stierf weg van vermoedheid, maar Jan drukte hem de ruwe, bruine hand en legde al het geld, dat hij in de kleine beurs had, die aan zijn gordel hing, — het waren drie schilden en een groot — op het tafeltje bij het bed.

„Voor Grito," schreef hij op een stukje perkament, dat hij zag liggen. Er stonden reeds eenige woorden op.

„God is liefde!" las hij met moeite. Jan kon niet zoo mooi schrijven of zoo vlug lezen als de geleerde Melis Stoke, — die deze perkamentreep zeker had achtergelaten. Maar hij begreep opeens, dat wie Gods kind wil wezen op aarde, zijn medemenschen moet liefhebben

zonder te vragen of zij van hoogen rang zijn of van eenvoudige geboorte. Want de Heer heeft rijken en armen even lief, als zij slechts goed trachten te zijn en Zijn wil beproeven te volbrengen, ook in de kleine voorvallen van het dagelijksche leven.

HOOFDSTUK IV.

De dag voor het steekspel bestemd, was gekomen. Reeds vroeg in den morgen gonsde geheel Haarlem als een bijenzwerm; jong en oud verdrong zich om de staketsels van het krijt, om toch goed alles te kunnen zien wat er gebeurde.

Zij zagen, hoe de heraut van Holland het strijdperk binnenrende: met luider stem kondigde hij de komst aan van den Graaf. Weldra verscheen Floris, door klarenstekers voorafgegaan, gevolgd door een schitterenden stoet van edelvrouwen en ridders. Alleen gravin Beatrix ontbrak: zij was reeds vele jaren ziek en daarom genoodzaakt de stilte van het Huis te Vogelenzang te kiezen voor het hofgewoel en de drukte van tournooien en feesten. Vooral deze dag zou te veel zijn geweest voor haar geringe kracht. Het gejuich waarmee Floris werd begroet, hield nog aan toen hij reeds plaats had genomen in het vorstelijk paviljoen, dat was opgericht aan de voornaamste zij van de kampplaats, met het

uitzicht op het Grafelijk Hof. Purperen gordijnen, opgenomen door gouden snoeren, lieten het uitzicht vrij, het wapen van Holland: de roode leeuw op het gouden schild rustte op de vergulde, gekruiste speren boven den ingang. Nauwelijks was de Graaf gezeten of Jan Paypaert, de wapenkoning van Holland, vroeg hem verlof tot den aanvang van het steekspel.

Floris boog toestemmend het hoofd, de ridders werden onderzocht door de beide kampvechters of zij geen verborgen wapens bij zich droegen en of de spits zorgvuldig van hun speren was geknot.

Toen — op een teeken van den wapenkoning, schalden opnieuw de trompetten en renden twee ridders op elkander in. Wie als overwinnaar terugkwam van de kampplaats, moest een tweeden strijd aanvaarden. Zoo bleven er eindelijk slechts twee ridders over, waarvan de laatste als overwinnaar naar graaf Floris werd geleid, die hem, met welgemeend huldewoord, een bloemtorkeel om den glinsterenden helm slingerde onder het steken der bazuinen en de jubelkreten van alle aanwezigen.

Nadat de afzonderlijke tweegevechten waren geëindigd, werd een witte barre geplaatst in 't midden van het krijt. In twee partijen verdeeld kampten thans al de ridders tegen elkander. Toen deze „meslée” was afgelopen, mochten ook de schildknepen te zamen een kans wagen. En het gejuich bedaarde schier niet, toen jonker Witte als overwinnaar keerde uit dezen meslée. Terwijl hij een knie boog voor den Graaf om den sluier

te ontvangen voor zijn stormkap, mompelde Jan van Cuyc:

„Het gezicht van den Graaf straalt van vreugde, omdat jonker Witte de overwinning heeft behaald. En zie het volk eens”

„’t Lijkt wel of ze allemaal dol zijn” — viel Woerden in. „Wat een gezwaai met mutsen en kappen! En dan dat gejuich! Nog veel erger dan gisterenavond. ’t Zou den Graaf niet veel moeite kosten, om zijn oudsten zoon als zijn opvolger te laten huldigen.”

„Het volk zou blij wezen. Van jonker Jan weet het alleen, dat hij ziekelijk is en — in Engeland opgevoed,” zei Velzen bitter.

„Het volk verfoeit koning Eduard, omdat hij den stapel van de wol naar Brugge heeft verlegd. O, wat is dat een handel en leven en vertier daar! Bergen wol liggen er opgestapeld!”

„Geen wonder; er is vrij wat laken noodig om ieder een mantel te bezorgen.”

„’t Is of men graaf Floris hoort praten, Velzen! Die zou met plezier allen dorpers een lakenschen mantel geven.”

„Daar dacht ik niet eens aan. Vileynen tellen bij mij niet mee,” luidde Velzen’s kregelig antwoord.

„Maar ’t wordt tijd, dat koning Eduard hier tusschenbeide komt, of onze zaak loopt mis.”

„En dan loopt die van de Dordtsche poorters mis. Graaf Floris heeft hun het stapelrecht beloofd voor hun stad,” merkte Jan van Cuyc aan.

„Graaf Floris zal de steden nog zoo begunstigen, dat zij ons de wet gaan stellen.”

„Wij zullen zorgen, dat het zoover niet komt,” zei Woerden beslist.

HOOFDSTUK V.

Het bezoek aan Haarlem was afgelopen, het luis-terrijk steekspel behoorde reeds weer tot het verleden.

„Wat jammer van al dat moois!” had Jan van Hoorne gezegd, toen hij hoorde, dat dadelijk na het vertrek van den Graaf de zijden paviljoenen zouden worden afgebroken en de wimpels en banderollen neergehaald.

Maar Melis Stoke — hij had dien uitroep gehoord — zei op zijn gewone, bedaarde manier :

„Alles wat van de wereld is, gaat voorbij, hoe mooi en heerlijk het ook zijn mag. Denk daarom altijd aan het woord van den Heer: Ik heb lief, die Mij lief hebben en die Mij vroeg zoeken, zullen mij vinden. Dan vindt gij eens wat veel beter is dan al de pracht der wereld.”

„Ik zal mijn best doen,” beloofde Jan trouwhartig, „maar ik vond het tournooi en de vlaggen toch heel mooi!”

„Dat mag je ook wel,” hernam Stoke. „Wat God voor goeds en schoons te genieten geeft, mag genoten worden.

Alleen moet niemand ooit vergeten, Wie het is, die alles aan de menschen geeft."

En nu was Haarlem met zijn hooge wallen door den grafelijken stoet verlaten, de torens van de Janskerk en van Bakenes waren uit het gezicht verdwenen, alleen de hooge spits van den St. Gangolf schemerde nog in het verschiet. Het paardje van den jongen page draafde vlug voort. Het was zoo'n mooie bruine hit. En zoo keurig opgetuigd! Goudgeel waren de teugels, rood het zadel, en kleine belletjes hingen hier en daar tusschen de franjes, die het omboorden. 't Was heerlijk om op zoo'n paardje te mogen rijden, vond Jan. Hij zat rechtop als een kaars en zijn zweepje hield hij heel stevig in de hand. Maar hij behoefde het niet te gebruiken. Bruintje galoppeerde vroolijk verder en Jan was een veel te goedhartige jongen, om arme dieren, die zich niet verweren kunnen en alles maar moeten afwachten van de menschen, noodeloos pijn te doen.

„'t Eenige wat mij spijt," dacht hij, „is, dat ik niet naast Gerard mag rijden. Dan konden wij zoo prettig samen praten. Maar hij hoort bij den stoet van den Graaf en ik moet bij heer Herman blijven. Ik wou, dat die er ook zoo vriendelijk uitzag als de Graaf, maar heer Herman schijnt niet te kunnen lachen." Jan vermaakte zich dus maar met naar den langen stoet te kijken. Eerst kwamen de trompetters, lustig klonk hun halali-li in den frisschen morgenwind. Dan volgde de heraut, hij droeg den standaard van Holland met den rooden leeuw. Achter hem kwamen in 't rood en geel

gekleede boogschutters van den Graaf, daarna heer Willem Van Brederode met zijn stoet, onmiddellijk gevolgd door graaf Floris, omringd door zijn ridders, schildknepen en pages. De overige edelen volgden ieder met hun eigen geleide. Speerdragers sloten den trein, de wagens met bagage reden op eenigen afstand.

In gestrekten draf reed de stoet over Leiden naar het jachtslot „'s-Graven haghe,” dat midden tusschen dichte bosschen op een uur afstands van de Noordzee lag. Koning Willem, zoo vroeg gesneuveld in den strijd tegen de wilde Friezen, had het voorheen eenvoudige jachtslot zeer vergroot en verfraaid. „Verstandelicke werclieden, om een conincklyc palays te doen maken” had hij laten komen. Bij zijn dood was de „scone hoghe sale” en „die capelle” nauwelijks voltooid. Zijn zoon, graaf Floris, had het werk van zijn vader voortgezet. Het was thans inderdaad een vorstelijk verblijf, waar spoedig een dorp naast zou verrijzen. Hier en daar stonden reeds eenige woningen van lakenwevers tusschen de zware boomen, die het omringden. Het waren de eerste huizen van wat, na eeuwen, de groote stad 's-Gravenhage worden zou.

Voorbij Leiden — waar het noenmaal was gehouden — werden de boomen steeds dichter en donkerder. Hazen en konijnen sprongen tusschen de struiken, schuwe herten vluchtten bij het verschijnen van den langen trein. Kleine beekjes murmelden half verborgen tusschen riet en varens, in bruine plassen zwommen wilde eenden en waterhoentjes. Maar, dicht bij een van die plassen

bewoog zich iets, een vrouw, een afgetobd erbarmelijk wezen, met een zak van grof hennipgaren voor rok en een gescheurden, rooden doek om het hoofd. Grijsz haren kwamen onder dien doek te voorschijn, zij hingen om een bleek, ingevallen gezicht.

Een fraai, zwart paard was niet ver van de plek, waar de vrouw in het gras lag, aan een boom gebonden. Een man, met een donkeren lakenschen lijfrok en hozen van dezelfde kleur, boog zich over de havelooze vrouw, blijkbaar was hij de eigenaar van het mooie paard.

De vrouw lag eerst heel stil, tevergeefs had de man in den lijfrok beproefd haar water tusschen de tanden te gieten. In zijn topperkmuts had hij het uit de klare beek gehaald. Maar nu opende de vrouw de oogen en zag verwilderd om zich heen. Het gedruisch van den naderenden stoet, het geschal van hoornen en trompetten scheen haar tot zich zelve te hebben gebracht. Eensklaps stond zij recht op haar voeten, 't was of zij haar zwakte en uitputting niet meer voelde. Zij had heer Gijsbrecht van Amstel gezien in den stoet, zij had zijn dienstmannen herkend aan het wapen, dat was gestikt op hun wambuis.

„Dat, dat is hij, de duivel, de moordenaar! Daar, die met den grijzen baard!”

Haar stem krieschte.

„Wat is er nu weer?” vroeg graaf Floris ontstemd. Zijn vriendelijk gelaat betrok.

„Breng dien man bij mij!” beval hij Gerard van Voorne. De man in den lijfrok stond voor den Graaf.

„Wie zijt gij en wat is er met die arme vrouw ge-
neurde?” vroeg Floris.

„Ik ben Arissen van Veur,” luidde het antwoord.
„Daar ginds ligt mijn hofstede, hier grazen mijn
paarden en koeien.”

„O, ik weet het reeds! Ik heb van u gehoord: Gij
zijt een vrij geboren man op uw eigen erf en heem
en gij schenkt uw hoorigen het kostbaarste goed: de
vrijheid. Gij zijt een voorbeeld in handel en wandel
voor zéér velen, Arissen van Veur.”

„De Heer heeft gezegd: de armen hebt gij altijd bij
u,” zei Arissen bescheiden. „Het is christenplicht, heer
graaf, ongelukkigen te helpen, waar men kan.”

„Ook nu brengt gij dit gebod in toepassing, naar ik
zie. Maar wat roept die vrouw? Waarover heeft zij zich
te beklagen?” Floris zag hoe de vrouw opnieuw de vuist
ophief tegen heer Gijsbrecht en hoe deze, de machtige
heer van Amstelland, zich verbeet van ergernis en woede.

Nu viel hij norsch in, eer Arissen kon antwoorden:

„Dat zal ik u met twee woorden zeggen, heer graaf!
Die vrouw behoort tot mijn rechtsgebied, zij is mijn
hofhoorige en heeft den dood verdiend, omdat zij is
weggelopen van mijn grond en land!”

Alles vergetend gilde nu de vrouw:

„Ja, sla mij maar dood, duivelsche landheer! Dat is
het beste voor mij! Want, heb jij ook mijn man zich
niet dood laten werken? Hij moest metselen aan je
kasteel en hij was zwak en ziek. Hij kon daardoor zijn
dagtaak niet afmaken. Toen werd hij gegeeseld, op uw

bevel, heer Gijsbrecht, zoo gegeeseld, dat hij stierf!" . . .

„Laat haar in de ijzers sluiten, breng haar weg!" beval heer Gijsbrecht woedend een van zijn dienaars.

„Laat haar vrij uitspreken," beval graaf Floris. En de vrouw sprak :

„Toen, — na den dood van mijn man, — kon ik het maalgeld niet meer opbrengen en mijn kinderen huilden van honger. Ik had alles, wat ik aan koren kon missen, reeds aan den meier gegeven in plaats van geld. Nu had ik nog slechts een halven zak koren. Dat ging ik in 't geheim malen, in den nacht. Maar de meier hoorde den molen knarsen en toen werd ik gegrepen en gegeeseld, tot ik voor dood neerlag. Mijn kinderen werden weggebracht, ik weet niet waarheen, het waren kinderen van hoorigen, zij zijn het eigendom van den landheer . . . Toen ben ik gevlucht om ze te zoeken, maar ik vond ze niet en nu . . . doe met mij wat gij wilt, heer Gijsbrecht! Hier sta ik!"

Zij kruiste de armen op de borst en stond rechtop, haar zwakte overwinnend door haar wil.

„Zij is rechtvaardig gestraft. Zij heeft den wind van Amstelland gestolen. Ik alleen heb op mijn goederen het recht van den vrijen wind," zei heer Gijsbrecht onverschillig.

„Zij is onmenschelijk gestraft en het recht van den vrijen wind is een onmenschelijk privilegie. Ik wil, dat het in mijn land en door mijn edelen wordt afgeschaft. Als opperste landheer gebied ik het van dit uur!" sprak graaf Floris met nadruk.

Het gelaat van heer Gijsbrecht werd paars van woede. Graaf Floris sloeg er geen acht op:

„Arissen van Veur, zorg verder voor die arme vrouw en kom morgen en wacht mijn oproeping om op mijn Hof te komen in Den Haghe. Ik verwacht u in de hoghe sale.” De stoet reed verder; heer Gijsbrecht bleef sprakeloos gedurende geheel den verderen tocht. Cuyc en Woerden wisselden blikken vol geheime voldoening.

HOOFDSTUK VI.

„Ik noodig u allen heden in de hoghe sale,” had graaf Floris tot zijn ridders gezegd, enkele dagen na zijn komst op het jachtslot „s Graven haghe.” En de hofstoet was gekomen, verlangend om te weten wat die uitnoodiging beteekende. Zij vonden de hoghe sale fraai versierd. Door de met mozaïek sterren ingelegde vensters gleed het morgenlicht over de wapenblazoenen aan de wanden. Maar om die blazoenen waren heden slingers van dennengroen gevlochten en in het midden der zaal stond een kleine zilveren rustbank zonder leuning maar met groen zijden kussens bedekt.

„Wat beteekent dat?” vroeg Jan van Cuyc verbaasd. „De zilveren schemel! Wie wordt er vandaag tot ridder geslagen? Weet jij het?”

Gerard van Velzen — zij waren de eersten, die samen binnenkwamen, wist het evenmin.

„Misschien jonker Witte,” veronderstelde Van Amstel. Hij had hen volgend de vraag gehoord. „De Graaf is er toe in staat.”

„Onmogelijk, Amstel! Jonker Witte is nog niet lang genoeg schildknaap om nu reeds den ridderslag te kunnen ontvangen.”

„Nu, we zullen het gauw genoeg zien!” zei Amstel bitter. „Zeker geldt het weer den een of anderen lieveling van den Graaf.”

„Amstel, wat zie je verontwaardigd!”

„Geen wonder! Ben je dat tooneel met dien boer uit Veur dan vergeten? En dan evenals Woerden een berisping van den Graaf te moeten aanhooren in ieders bijzijn! Ik zal het onthouden! Wacht maar!”

„Nu is hij onze bondgenoot!” zei Cuyc welvoldaan tot Velzen.

„Heb ik het niet gezegd?”

Velzen knikte verheugd toestemmend.

Er zou iets gebeuren, dat de woede van Amstel nog deed stijgen. De groote middendeur der zaal werd langzaam open-geslagen, aan het hoofd van zijn hofstoet verscheen graaf Floris en bij dien stoet bevond zich — Arissen van Veur! Hij was niet de eenige, die opzien wekte. Een onbekende ridder met een fier, donker uiterlijk trok aller aandacht.

„Wie is dat?” werd fluisterend gevraagd. Niemand kende hem. Tot heer Gijsbrecht sprak:

„Ik zie het nu. Ik herken het wapen op zijn schild.”

Aller blikken zochten dat schild en ook den schildknaap, die het zijn heer nadroeg.

„Het is Sire de Coussy, het is een afgezant van Filips den Schoone.”

„Waarom zendt de Koning van Frankrijk hier een gezant?”

„Wat wil die man?” vroeg Velzen.

„En wat wil diè man?” hernam Van Zanen. Met zijn norschen blik wees hij naar Arissen van Veur.

„Wacht af in lijdzaamheid. Wij zullen het wel zien. Graaf Floris heeft altijd verrassingen, evenals St. Nicolaas.”

„Maar niet zulke aangename,” gromde Arent van Benschop op dien uitval van heer Gijsbrecht.

Klaroengeschal legde thans allen het zwijgen op. Ook in de zaal heerschte stilte. Het donkergroene gordijn voor een diepe nis in den wand werd weggeschoven, de huiskapelaan van graaf Floris werd zichtbaar, naast het kleine huisaltaar.

De Graaf rees op, zwijgend werd door de aanwezigen zijn voorbeeld gevolgd. In diepe stilte luisterden allen naar het gebed en de toespraak van den geestelijke. Hij sprak over de groote voorrechten, maar ook over de hooge plichten van den ridder.

„Christenzin, deugd en heldenmoed worden van hem geëischt, trouw en waar behoort hij te wezen in handel en wandel. Onberispelijk voor God en de menschen moet zijn leven een voorbeeld zijn voor anderen.”

„Je zult het zien: het geldt Arissen van Veur,” mompelde Van Velzen.

„t Is nu toch jammer, dat 't geen St. Nicolaas is. Er kon geen mooier verrassing komen,” fluisterde Woerden terug. Amstel beet zich de lippen tot bloed. De dienst was geëindigd. Op een wenk van den Graaf stond nu inderdaad Arissen van Veur op en begaf zich naar het altaar. De geestelijke legde zijn saamgevouwen handen op een opengeslagen getijboek en hield er het Evangelie boven.

„Arissen van Veur!” klonk ernstig zijn stem, „zijt gij bereid om den riddereed af te leggen, en zoover het in uw vermogen is, dien ook te houden?”

„Dacht ik het niet?” zei Cuyc.

„Ik zend den Graaf mijn riddersporen terug,” antwoordde Woerden. Zij zagen zich nu echter verplicht te zwijgen, want Arissen antwoordde op vasten toon, terwijl hij het Evangelie aanraakte:

„Ik zweer bij het heilig Evangelie, dat ik hierbij aanraak met mijn rechterhand, de ridderwetten te zullen houden, zooveel ik kan. Zoo waarlijk helpe mij God!” „Dan begroet ik u, Arissen van Veur, als een nieuw lid der ridderschap,” hernam de geestelijke. „Herinner u steeds dit uur en laten uw daden toonen, dat gij uw gelofte nooit hebt vergeten.” Een koor van jeugdige zangers hief op de galerij een plechtig loflied aan en bij die kristalheldere klanken rees graaf Floris op en raakte met de spits van zijn zwaard — hoe glinsterde het blanke lemmet in het zonlicht! — den schouder aan van den nieuwen ridder: Arissen van Veur. Hij had de knie gebogen voor den Graaf, zijn groote oogen

schitterden, maar van ontroering trilden zijn lippen.

„God make u tot een waar ridder! Steun alles wat goed is en waar, heb God lief boven alles en wees armen en verdrukten ten schild, zooals gij tot nu toe steeds zijt geweest. Gij hebt het recht te behooren tot de ridders van mijn land, omdat gij ridderlijk zijt in werken en woorden en daden!”

Graaf Floris had gesproken met krachtige stem; nu naderde Willem van Brederode op zijn wenk. Hij gespte den nieuwen ridder de gouden spoor aan, terwijl Gerrit van Egmond hem het ridderzwaard omgespte.

„Arissen van Veur is van dit uur opgenomen in de ridderschap van Holland! Wapen en zegel zullen hem worden gegeven, en een plaats vinden in het Groot wapenboek van Holland!” kondigde Jan Paypaert aan met luider stem; luid klaroengeschetter viel in op die woorden met jubelenden klank.

„Wat was dat mooi!” zei Jan van Hoorne met schitterende oogen tot Gerard van Voorne. „Wat moet Arissen van Veur nu gelukkig wezen! O, ik zal altijd mijn best doen. Dan slaat graaf Floris mij ook eens tot ridder!”

„Daar kun je nog lang op wachten, Jan! Dat heb ik je al meer gezegd!” antwoordde de nadenkende Gerard. „Pas heb je de toppermuts van den page op en nu verlang je al naar de gouden spoor? De zilveren van den schildknaap moet je eerst nog zien te verdienen.” „Geduld komt alles te boven,” hernam Jan wijsgeerig. „Die tijd zal wel komen.”

„Ik zou al blij wezen als ik schildknaap was,” zei

Gerard spijtig, naar zijn ongespoorden hiel kijkend, „dan gaf ik een feestmaal met zwanensoep en zeehonden-vleesch!”

„Als je er nog suikerrosaet en appeltaart bij doet, wou ik, dat je morgen al schildknaap werd,” riep Jan watertandend.

„St.! De Graaf gaat spreken!” waarschuwde Gerard.

Inderdaad hernam Floris met zijn heldere stem:

„En thans noodig ik u allen te gast aan het feestmaal, dat wordt gegeven ter eere van den nieuwen ridder. Verneem tevens, wie ook zal deelnemen aan onze feestvreugde. Ik stel u Sire de Coussy voor,” met een handbeweging wees hij naar den Franschen edelman, „die hier is gekomen met een zending van koning Filips van Frankrijk, om te onderhandelen over een verbond van vrede en vriendschap tusschen onze beide landen.” Vele ridders omringden den Franschen gezant en heetten hem welkom, anderen echter trokken zich wrevelig terug. Onder die laatsten was Jan van Cuyc.

„Ik vertrek nog heden avond,” zei hij tot zijn vrienden. „’t Wordt me hier te machtig, maar ’t wordt ook tijd, dat wij zijn macht knotten.”

„Als koning Filips een verbond met Holland sluit, is het met allen invloed van koning Eduard gedaan. Zij zijn geslagen vijanden,” zei Woerden. „Wij moeten handelen, nu is het nog tijd,” stelde Gerard van Velzen voor. „Wij moeten al onze vrienden bijeen roepen tot een algemeene vergadering. Daar kunnen wij onze grieven bespreken en maatregelen nemen om

een einde te maken aan de dwingelandij van der keerler god. 't Is hóóg tijd, wachten wij langer, dan is het te laat."

„Ik zal mijn bode zenden naar iederen burcht en landkasteel. En als hij komt zal bodenbrood hem niet worden onthouden. Onze vrienden zullen blij zijn als de oproeping ter vergadering hen bereikt," zei Jan van Cuyc.

„Waar zullen wij vergaderen?" vroeg Amstel.

„Mij dunkt dat Bergen op Zoom een geschikte plaats is."

Niemand had hier iets tegen.

HOOFDSTUK VII.

Graaf Floris keerde terug van een morgenrit; vroolijk blaffend sprongen zijn beide hazenwinden om hem heen. Het waren zulke mooie dieren, met oogen goedig en trouw, met zacht, glanzend vel. Uit de hand van hun meester aten zij 't liefst hun brood en 's avonds gingen zij uit eigen beweging voor de deur liggen van zijn slaapvertrek. „Trouwe, lieve dieren!" zei Floris, de donkerbruine koppen streelend, die zich tegen hem aandrongen, „zij zijn dankbaar voor een stuk brood, waarom . . ."

Met geweld drong hij zijn gedachten terug. Hij wilde zich niet herinneren, hoe menigmaal zijn vertrouwen in menschen was vergolden met ontrouw. Een bejaard edel-

man, slechts door een enkelen lijfdienaar vergezeld, kwam te voorschijn in een dwarslaan van het bosch, dat zich als een groene, beschermende muur uitstreckte om het jachtslot. Toen hij den Graaf zag, hield hij zijn paard in en groette eerbiedig.

„Persyn!” riep Floris op zijn gullen, vriendelijken toon, „ga met mij mee en wees mijn gast aan het noenmaal!”

„Uw Genade beveelt, ik gehoorzaam gaarne”... begon de grijze ridder hoofsch.

„Kom, Jan van Persyn, niet zoo statig! Ik heb veel goeds aan u te danken, in het verleden niet alleen maar zelfs in dit oogenblik.”

„Nu?” vroeg Persyn verbaasd.

„Ja, nu! Lang geleden hebt gij booze vijanden verdreven, nu verdrijft gij booze gedachten. Dàt zijn ook vijanden, want zij zaaien argwaan en haat, en die maken iemand slecht.”

Persyn zag den Graaf aan, hem niet begrijpend.

„Ik dacht er juist aan,” hernam Floris, „hoe menigmaal ik ben teleurgesteld door menschen en dingen. Toen zag ik u en herinnerde mij uw trouw en uw strijden voor mijn rechten. Toen wist ik ook, dat het niet goed is, het meest aan den tegenspoed te denken, die voorkomt in ieder leven, omdat het God is die hem zendt! En waarom zouden wij het goede van Hem willen aannemen en het kwade niet?”

De Graaf verzonk in gedachten en zweeg. Jan van Persyn, die nu aan zijn zijde voortreed, dacht, evenals hij, aan den bangen tijd bij den aanvang van Floris' regeering, thans reeds bijna dertig jaar geleden. De

jonge graaf teekende de staatsstukken, maar zijn tante, gravin Aleid van Henegouwen, — zij was zijn voogdes geweest, — regeerde nog altijd in zijn plaats en de edelen deden wat zij wilden in het land. Onder voorwendsel, dat zij niet onder het gezag eener vrouw wilden staan, onderdrukten zij het volk, zooveel zij konden. Tot de Kennemers radeloos, tot het uiterste gebracht, bijeen kwamen in hun donkere bosschen en met de West-Friezen en Waterlanders een verbond sloten onder de leus:

„Weg met onze onderdrukkers! Overwinnen zullen wij of sterven. Wij drijven de edelen uit het land! Wij willen niet langer vertrapt worden. Ook wij zijn menschen!”

Toen greep iedere landman zijn wapen; kodde of goedendag, dorschvlegel of scherpe sikkel. Vooral de gevreesde „goedendag”, de strijdkolf met een ster van ijzeren punten aan de spits, was een geducht verweermiddel: iedere slag was raak.

Door Kennemerland trok het tot wanhoop gebrachte volk naar Haarlem, geweldiger werd de opstand met iederen nieuwen morgen. Hoogvlammende vuren gaven op de duintoppen het sein aan allen, die nog thuis waren gebleven:

„Komt! strijdt mee voor ons goed recht! Ook wij zijn menschen en de edelen behandelen hun honden beter dan ons!”

En het antwoord werd gegeven door nieuwe roode vlammen. Maar dat waren de kasteelen der edelen, die

opgingen in gloed en vuur, waarvan niets overbleef dan vormlooze puinhoopen. Plunderend, brandschattend liepen woeste benden door het land, de edelen waren uit hun verwoeste burchtsloten gevlucht. In Haarlem, nu nauw ingesloten door de Kennemers, hielden de meesten zich schuil, vol verlangen om vergelding en wraak te nemen op de vileynen. Toen, terwijl Haarlem nog werd belegerd, besloot het volk, dat daar kon worden gemist, naar Amstelland te trekken. Het was een wilde, niets en niemand ontziende menigte, die op weg ging naar het Sticht. Uit zijn trotsch kasteel zag heer Gysbrecht van Amstel ze komen, die door jaren van onderdrukking tot vertwijfeling gebrachte mannen. Hij zag hun uitgemergelde vrouwen, met de uitgeteerde kinderen in hun armen, die ellende en gebrek hadden geleden van het uur hunner geboorte af.

Arme hoorigen, even arme belmundigen en dorpers! Met een klein stukje land — de edelen bezaten zoo veel grond en zoo menig stuk was onbebouwd — met een hut, bovenal door hun de vrijheid te geven, waren zij gered geweest van hun ellende. Maar daaraan dacht heer Gysbrecht niet, hij was zelf voor zijn onderhoorigen een harde meester. Nu echter vreesde hij. Want het gerucht was door het land gevlogen van verwoeste sloten en verdreven burchtheeren. En thans rukten die woeste drommen op naar zijn kasteel. Klamme druppels parelden hem op het voorhoofd. Waarheen moest hij vluchten? Kennemerland was verwoest, Haarlem werd belegerd, met den bisschop van Utrecht lag hij in

hevige veete. Ook daar zou hij geen schuilplaats vinden. Toen viel hem in: „Laat ik gemeene zaak maken met die ellendige dorpers, dan beveilig ik mijn grondgebied, dan kan ik met hun hulp dat van den bisschop verwoesten!”

Het was een laag, slecht plan; heer Gysbrecht had altijd het volk onderdrukt, nu zocht hij, uit eigenbelang, het aan zich te verbinden, nu liet hij de poort van zijn kasteel openen, wijd, de valbrug werd uitnoodigend neergelaten. Aan het hoofd van enkele speerdragers reed hij den volkshoop tegemoet. Heusch reikte hij de aanvoorders de hand, terwijl hij in stilte dacht:

„Ik wou, dat ik jullie gevangen kon nemen, allemaal tegelijk!”

Maar uiterst vriendelijk klonk zijn stem:

„Mijn goede vrienden, ik heet u welkom in Amsteland! Brood en vleesch zal ik u laten brengen en hout voor uw wachtvuur. Blijft hier uitrusten van uw zwerftocht, zoo lang gij wilt!”

Verbaasd wisselden de aanvoorders een blik. Was dat de trotsche heer van Amsteland?

En hij hield woord. Brood en vleesch en bier werd gebracht in groote hoeveelheid. Maar door het bier was een aftreksel van papaverzaad gemengd; weldra sliepen allen, die er van gedronken hadden. Dien nacht zou er geen aanval op zijn kasteel worden gedaan; heer Gysbrecht was gerust; ook Amsteldam, de stad aan den voet van zijn slot, was veilig. Den volgenden ochtend had hij een nieuw onderhoud met de aanvoorders der

Kennemers. Hij liet ze bij zich op het kasteel komen; in de ridderzaal ontving hij hen. Een met goudleer bekleede stoel stond voor ieder klaar, een lijfjonker bood hun wijn aan in zilveren bekers. De eenvoudige dorpers wisten niet, wat hun overkwam. Zij beduidden elkander, dat heer Gysbrecht een uitzondering maakte op de wreede, heerschzuchtige baroenen van het land; zij zeiden hem dit. En Gysbrecht van Amstel hernam en zijn glimlach was valsch en zijn oogen staken:

„Ik zal u ook verder toonen, hoe goed ik het met u allen meen. Hoort toe:

Het Sticht is een rijk land en in Utrecht is een felle twist ontbrand tusschen den bisschop en de burgerij. Trekt daarom naar Utrecht, gij zult er ontvangen worden als redders en verlossers. Ik zelf ben bereid u aan te voeren op dien tocht!”

Een groote baroen wilde zich aan hun hoofd stellen! Dat gaf hun zaak kracht en gewicht. Zonder beraad stemden de aanvoerders toe en heer Gysbrecht glimlachte weer: hij had zijn gebied en eigendommen bevrijd van de niets ontziende drommen en zou nu — zonder dat zij het begrepen — zijn eigen grieven op den bisschop kunnen wreken — met hun hulp.

En Gysbrecht van Amstel trok als aanvoerder der Kennemers naar Utrecht. Het slot te Vreeland, dat de bisschop had gebouwd om hem, den lastigen, woeligen nabuur, in bedwang te houden, liet hij het eerst door hen in brand steken. Daarna reed hij aan het hoofd van het volk naar de bisschopsstad. De torenwachter

zag ze komen, de stoere Kennemers en stoute West-Friezen; zijn horensein wekte de burgers, de vroedschap snelde naar de poort. Het gerucht had allen reeds bereikt: Ieder wist reeds van den brand en verwoesting op het platteland, nu stonden de plunderaars voor de poort! En zij werden aangevoerd door den geduchten heer Van Amstel zelf! Maar een Kennemer van reusachtige lengte zwaaide met een aan zijn Goedendag gebonden witten doek en vroeg om een onderhoud. Dit werd toegestaan. Toen bood hij vrede en vriendschap aan de poorters van Utrecht op voorwaarde, dat zij de edelen, die het volk verdrukten, uit de stad zouden wegzenden en hun goed verdeelen onder de armen.

De eenvoudige Kennemer begreep niet, dat heer Gijsbrecht hem ook nu gebruikte om zijn eigen vijanden ten onder te brengen... En het gebeurde zooals deze wenschte. De poorters van Utrecht sloten zich aan bij de Kennemers, ook zij werden de werktuigen van Gysbrecht van Amstel, om zijn vijanden — de edelen van het Sticht — te verdrijven en hun bezittingen te verwoesten. Zoo ging de zomer om. Het volk werd intusschen met den dag bandeloozer en alles wat zwierf door het land, van ver en nabij, kwam om mee te rooven en te plunderen. Toen het Sticht verwoest was — verbrande balken en steengruis wezen de plaats aan waar eens burchtsloten hadden gestaan of dorpen en abdijen, — toen er geen leeftocht meer was te rooven, begon heer Gysbrecht opnieuw bang te worden voor zijn eigen gebied. Het wanhopige volk, dat eerst recht zocht en in

opstand kwam, omdat het verdrukt werd, was nu veranderd in tuchtelooze benden, verwilderd als zij waren door een zomer, ver van huis en zonder geregelden arbeid doorgebracht.

Eens hoorde heer Gysbrecht de aanvoerders tot elkaar zeggen: „Iedereen wordt oproerig: er zijn geen koeien meer om uit de weiden te halen, er is geen koren meer om brood van te bakken” ... toen wendden zij zich tot hem: „Heer van Amstel, op uw raad zijn wij hier gekomen, zorg gij nu, dat het volk niet sterft van gebrek!” En heer Gysbrecht bood hulp, maar niet die, welke de aanvoerders hadden verwacht.

„Mijn beste vrienden,” zei hij zalvend, „waarom zoudt gij hier gebrek lijden, terwijl ginds, in Kennemerland, uw oogst rijp is? Gaat nu naar huis en komt het volgende voorjaar terug. Dan zal ik mij weer aan uw hoofd stellen, om u te verlossen van uw onderdrukkers!” En nogmaals geloofde en vertrouwde het volk den machtigen baroen; gehoorzaam trok het af.

Niemand zag den spottenden trek om heer Gysbrechts mond en den hoonenden blik van zijn oogen. Geen enkele begreep ook nu, dat hij zijn werktuig was geweest.

Zoo bereikten zij opnieuw Haarlem. Mannen zoowel als vrouwen waren berooid, uitgeput; daar, in die bloeiende stad, was voorraad en kleeding en brood. Om te plunderen en te rooven besloten Kennemers en West-Friezen opnieuw de stad in te sluiten. Een geestelijke waagde zich te midden der woeste drommen. „Menschen, menschen, bedenkt toch wat je doet! Heeft niemand

van jullie allen dan ooit het achtste gebod geleerd?"

Zij sloegen den geestelijke dood. Nauwer werd Haarlem ingesloten. Maar de dappere Persyn, de stoute ridder van Waterland, was bevelhebber te Haarlem. Hij deed een nachtelijken uitval en verdreef de wilde horden en joeg ze voor zich uit gelijk de wind het stof van den weg. Hij vervolgde ze tot in hun dorpen en maakte hun woningen en hutten met den grond gelijk. Toen zagen de Kennemers de vergelding en was hun opstand gebroken, hun verzet voorbij.

Zóó kwam de straf ook voor hen. En aan dien banger tijd dacht graaf Floris, nu hij, na zooveel jaren, ridder Persyn begroette. Jan van Persyn, vergrijsd in plichtsbetrachting, wiens leven vol was van moedige en rechtvaardige daden. En aan die verre dagen dacht óók Gysbrecht van Amstel, toen hij graaf Floris met Persyn de voorpoort van 's-Graven haghe zag binden rijden.

En weer glimlachte hij listig en valsch:

„Eens ben ik geslaagd bij het ruwe, woeste volk; zal ik nu niet slagen bij de verfijnde maar even hartstochtelijke edelen?"

Heer Gysbrecht verstond uitnemend de kunst, anderen op te hitsen om zelf de vruchten te plukken van hun daden. Hij had zich zoolang onverschillig gehouden, als zijn vrienden met hem spraken over hun plannen, dat allen, zelfs de sluwe Jan van Cuyc, er nu prijs op stelden hem tot bondgenoot te hebben. Ook hiermee had hij zijn voordeel op het oog. Gysbrecht van Amstel vond, dat hij altijd heel verstandig handelde. Hij vergat

echter, dat wie een kuil graaft voor een ander, er zelf in valt . . .

Graaf Floris was intusschen opgeruimd zijn eigen vertrek binnengegaan. Het was ruim en hoog met donkere balken in de zoldering en een vloer van roode en blauw verglaasde tegels. Twee ramen met kleine groene ruitjes gaven uitzicht op de slotgracht. Door een breed gordijn aan bronzen ringen hangend, die langs een roede schoven, kon het vertrek in tweeën worden verdeeld. Achter dat gordijn was de slaapstede; een breed ledekant met roode „corsaysche gardinen” omhangen. Het stond op een verhooging, met een kleine trap kon men het bereiken. Ter zijde, in een nis, bevond zich een uit hout gesneden Christusbeeld; een grove bidstoel was er voor geplaatst. Langs twee zijden van het vertrek waren groote met ijzeren ruiten versierde kleerkisten geplaatst. Onder de vensters stonden banken. Evenals de tafel waren zij met ijzeren bouten vastgeklonken aan den vloer.

Op die tafel lag, in een band van perkament, een boek zoo zeldzaam en kostbaar, dat het zijns gelijke bijna niet vond. Want die losse perkamentbladen bevatten, in duidelijk regelmatig schrift, een gedeelte van het Evangelie van Johannes. Het had eens behoord aan de moeder van graaf Floris: Elisabeth van Brunswijk; nu beschouwde haar zoon het als zijn kostbaarsten schat. Met een goudenslot werd de band gesloten, door een bronzen ketting was het boek vastgeklonken aan den vloer om

het voor diefstal te beveiligen. Een man met waardig bleek gelaat, in eenvoudige geestelijke kleeding, stond bij de tafel en las er in. Diep boog hij het grijze hoofd, toen graaf Floris binnentrad. Het was broeder Peter, die eerwaardige geestelijke, de biechtvader van den Graaf.

„Uw Genade heeft mij hier bevolen,” ving hij aan. Zijn stem klonk zacht, de blik zijner donkere oogen was die van een goed, ernstig denkend mensch.

„Kom, kom, broeder Peter! Van bevelen is hier geen sprake! Maar ik wenschte u over verschillende zaken te raadplegen, en het uurtje vóór den noon is daar juist geschikt voor. Daarom rap wat, jonkers! Haast je om mij te helpen verkleeden!”

Met die woorden wendde hij zich tot zijn beide pages, die hem gevolgd waren in zijn vertrek. Gerard van Voorne boog zich over een van de kleerkisten en haalde er een met bont omzette huisrok uit. De tweede page hield reeds den bliaut ¹⁾ van groene zijde en een met robijnen ingekaste gordel in de hand.

„Wat zie ik?” vroeg Floris hem aanziende. „Dat is mijn kleine, vroolijke Avenues niet. Wat scheelt hem, dat een ander den dienst vervult?”

„Jan van Avenues heeft zijn voet verstuikt. Toen vroeg ik Jan van Hoorne mij te helpen. Heer van Woerden is vandaag op de jacht. Jan is zijn page.”

„Maar er zijn toch nog wel meer grafelijke pages? Waarom is er dan een van heer Herman hier?”...

¹⁾ Een soort van wambuis.

begon Floris eenigszins wrevelig. De gedachte vloog hem door het hoofd, of de sluwe Woerden soms zijn pape geurikte als spion. Floris wist, dat Woerden hem haatte. Maar Gerard hernam:

„O, heer graaf, Jan en ik zijn zulke groote vrienden. En hij wou u zoo gaarne dienen!” En de oogen van Jan van Hoorne zagen hem zoo vriendelijk en trouwbaadig aan, dat Floris bevredigd was.

„Nu, blijf dan maar bij elkaar, en dien mij met liefde. Ik heb behoefte aan trouwe harten, oude of jonge. Dat weet gij het best, nietwaar?” voegde hij er bij, zich tot broeder Peter wendend. De beide pages verlieten intusschen op een wenk van den Graaf het vertrek.

„Gij weet, dat er trouwe harten voor u kloppen, heer!” antwoordde broeder Peter.

„Niet te veel. Dat weet ik reeds van mijn jeugd af.” Weer dacht Floris aan Persyn, toen hij vervolgde:

„En toch is niet iedere ramp een — ramp. Ik heb er, bij den opstand der Kennemers, een waren vriend door gewonnen in mijn wakkeren Persyn. En dan de poorters en het volk. Wat hebben die mij altijd aangehangen! Geen wonder, dat ik mijn lieve poorters altoos gaerne wil vorderen ¹⁾ zooals mijn edelen hoonend zeggen. Die haten mij, dat weet ik, maar waarom weet ik niet. Ik heb ook hen altijd rechtvaardig behandeld.”

„Het is een voorrecht, dat gij dit kunt zeggen. Want ieder mensch — vorst of dorper — drukt op zich zel-

¹⁾ Bevoorrechten.

ven het stempel van zijn eigen waarde. Goede daden maken den mensch groot, door slechte verlaagt hij zich."

„Wat zegt gij dat op een vreemden toon, broeder Peter! Heb ik dan iemand onrecht gedaan in uw oogen? Kom, ik ben altijd uw biechtkind, wees gij nu eens het mijne."

„Heer graaf, mijn haren zijn vergrijsd in uw dienst en gij weet, dat ik u trouw ben geweest van uw geboorte af. Daarom durf ik zeggen: Rechtvaardig zijt gij niet altijd geweest."

„Broeder Peter!" ...

Floris was opgevlogen in drift.

„Gij zijt niet tegen allen rechtvaardig geweest, graaf van Holland!"

„Als een ander mij dat durfde zeggen, zou zijn hoofd voor zijn voeten rollen!"

„Dan zoudt gij wéér onrechtvaardig wezen. Wilt gij dus alleen worden gevleid? Ik dacht, dat gij de waarheid lief hadt."

„Die heb ik lief. Maar wat bedoelt gij met uw woorden?"

De drift van Floris was even gauw voorbij als zij opbruiste. En broeder Peter hernam zacht:

„Graaf, gij geeft keuren en privilegiën aan de steden, gij schrijft goede wetten uit, laat wegen aanleggen en dijken. Voor vrijheid en veiligheid zorgt gij, kooplieden en handel worden door u beschermd. Edelen hebt gij onwettige voorrechten ontnomen, maar een van hen, een waar edel-man, ook zijn wettige rechten" ...

„Wat! Broeder Peter! Al draagt gij het geestelijk kleed, dan kan ik u toch wel in het blok laten sluiten!”

„Dat kunt gij zeker, maar ook daarmee zoudt gij geen recht doen.” Broeder Peter zei het zoo bedaard, zijn oogen zagen Floris zoo vol toegenegenheid aan, dat dezen zijn heftigheid berouwde.

„Nu, nu, gij zijt iedereen niet. Maar ik zou mij van niemand laten zeggen, wat ik daareven hoorde van u.”

„De waarheid en de macht zijn bijna altijd ver van elkaar verwijderd. Vorsten worden geleid” . . .

„Ja, dat is erg genoeg. Dan hoor ik nog liever de hardste waarheid. Broeder Peter, zeg het vrij uit: wat heb ik misdaan?”

„Gij hebt u vergrepen aan de vrije, heerlijke rechten van heer Willem van Brederode. En heer Willem is u altijd trouw geweest en hij behoort tot het grafelijk huis, door zijn stamvader Sivaert, den jongsten zoon van graaf Aernout van Holland.”

Er heerschte een lange stilte. Eindelijk hief Floris het hoofd op:

„Broeder Peter, gij hebt de waarheid gezegd. Ik wilde de vele aanmatigingen der edelen uitroeien met wortel en tak en heb daarbij niets en niemand ontzien.”

„Heer Willem heeft zich nooit rechten aangematigd; hij is een nobel heer, het volk eert hem. Hij heeft zich zelfs nooit beklagd over het onrecht, dat gij hem hebt aangedaan. Maar toen ging bij u macht boven recht.”

„Wat kan ik er nu nog aan doen? Gebeurd is gebeurd.”

„Zoo oordeelt de wereld, maar een Christen belijdt en herstelt zijn schuld.”

„Wàt? Ik, de Graaf van Holland zou” . . .

„De Graaf van Holland is voor God een zondaar, die de genade van Christus behoeft, evenals de geringste zijner onderdanen. En mag hij, die blijft volharden in zijn zonde, op die genade hopen?”

Floris zweeg, de strijd van zijn trots met zijn gevoel van recht, die in zijn hart werd gestreden, weerspiegelde zich op zijn gelaat.

Nooit te voren had de machtige graaf van Holland zulke woorden gehoord! En hij moest bij zich zelve erkennen, dat broeder Peter gelijk had! Hij had de rechten aangetast van Brederode en deze had zelfs geen enkel verwijt geuit! . . . Zijn vijanden hadden gelijk, als zij, op hun beurt, hem beschuldigden van onrecht en aanmatiging. Met een vast besluit hief hij het hoofd op.

„Laat Melis Stoke hier komen! Hij moet opteekenen wat ik hem zal zeggen!”

Broeder Peter wilde gaan, maar Floris nam diens beide oude, bevende handen in zijn krachtige rechter:

„Broeder Peter, gij hebt mij een les gegeven, die ik niet licht zal vergeten; ik dank er u voor. Bid voor mij tot God, dat ik voortaan een rechtvaardig heerscher mag zijn!”

Floris wendde zich haastig af, maar broeder Peter had gezien, wat slechts enkelen ooit hadden aanschouwd: de oogen van den graaf van Holland vochtig. — — —

Drukte en vroolijk gepraat heerschte kort daarna in de eetzaal van het Hof. De tafels stonden aangericht, het wachten was alleen op den Graaf en zijn onmiddellijk gevolg.

Maar toen de groote deur werd opengeworpen, bevond zich in den vorstelijken stoet ook, gehuld in zijn wijden tabbaard, de geleerde Melis Stoke. Een perkament met het afhangend grafelijk zegel hield hij in de rechterhand.

„Melis Stoke, lees, wat ik u bevolen heb te schrijven, en gij allen, die het hoort, merkt zijn woorden wèl,” sprak Floris. Terwijl allen zwijgend stonden achter hun stoel, wachtend tot de Graaf zijn plaats zou hebben ingenomen aan zijn eigen tafel, op het verhoogde gedeelte, trad Stoke in het midden der zaal.

Met zijn klankvolle stem las hij, hoe Floris de Vijfde, graaf van Holland en Zeeland, heer van Friesland, bij open brief kond deed, dat hij zich had vergrepen aan de vrije rechten van heer Willem van Brederode. Rechten, die alleen door dezen mochten uitgeoefend in zijn gebied en op zijn erfelijken, vrijen grond. Hij bood dezen bij open brieven zijn verontschuldigen hierover aan en gaf hem opnieuw de rechten terug die hem wederrechtelijk waren ontnomen . . . ¹⁾

Toen Stoke zoover was gekomen, kon Willem van Brederode zich niet langer bedwingen. Hij snelde naar den Graaf en boog de knie voor hem ter aarde.

„Was er ooit een vorst, zoo ridderlijk, zoo edel-

¹⁾ Van Mieris: Charterboek van Holland.

moedig als gij? Graaf Floris, ù doe ik gaarne hulde en manschap, vrijwillig sta ik u mijn erfelijke rechten af!"

„Sta op, neef!" antwoordde Floris, hem de hand drukkend, „en behoud wat u behoort."

De saamgezworen edelen wisselden een blik. Daarin was te lezen:

„Wat beginnen wij tegen dièn vòrst?"

En zij voelden in dit oogenblik tègen hun zin, dat het karakter van graaf Floris goed en edel was, zij voelden zich zelven laag en nietig tegenover hem.

Hij kon vergeven, hij kon edelmoedig zijn onrecht erkennen, en dit weer goed maken; zij echter haatten hem zonder reden en zochten vermeende grieven op hem te wreken door list en geweld, door het beramen der gruwelijkste wandaad.

HOOFDSTUK VIII.

De open brief, waarin de Graaf van Holland erkende onrechtvaardig te hebben gehandeld tegenover heer Willem van Brederode, werd afgelezen van de puie van het raadhuis in iedere Hollandsche stad van beteekenis. Te Haarlem had het plaats op het Grafelijk Hof, waar Floris nog slechts enkele dagen te voren had getroond als heerscher en een luisterrijk tournooi had gegeven aan zijn ridders, vreemde en ingeborene. Want het

huis op den hoek van het Sant en de Jansstraat met zijn getraliede vensters en het beeld der Gerechtigheid in de spits van den gevel, was nu weer gesloten. De thans nog bestaande in steen gehouwen regels boven de hoofddeur, vermelden terecht:

„Wanneer de Graaf, hier op het Sant
Syn Prinsenwoning had geplant.
Dan werd dit loflijk, oud gesticht
Tot Haerlems raadhuys ingericht.”

Zoo klonken dan in ronde taal de woorden van den open brief over het Sant, waar het saamgestroomde volk ze hoorde, even verbaasd als de leden der vroedschap en de aanzienlijke poorters.

„Hij is een vorst, de heer van Holland, en hij doet als een gewoon mensch,” zei schepen Woutersz tegen Haren Pietersz, zijn ambtgenoot.

Ja dat was het groote en edele in het karakter van graaf Floris, dat bij zich mensch gevoelde, een gewoon mensch met deugden en gebreken, dat hij niet schroomde onrecht te belijden, — een wonder voor een machtige der aarde, bovenal in zijn tijd, toen de ijzeren macht zoo vaak, wellicht nog meer dan thans, het zwakke recht vertrad.

Maar het volk zegende zijn Graaf. Het dacht aan hem met eerbied en groote toegenegenheid. Nooit was Floris de Vijfde meer geëerd en bemind geweest dan op dien dag.

„Zijn vader, koning Willem, was een goed, nobel

heer, maar zijn zoon is onze vader," zei Haren Pietersz ontroerd.

Hij was een oud man en hij had koning Willem zien optrekken aan het hoofd van zijn ridders en knapen, met zijn geheele heircracht — een machtig, welbewapend leger, tegen de ontembare Friezen. Zoo fier en zelfbewust was hij heengereden, in zijn glinsterend harnas, de jonge vorst, glorie en zegepraal tegemoet en — —

Weinig dagen later keerde het ontredderd overschot van zijn leger terug te Haarlem, vernietigd, als vluchtelingen. De Friezen hadden een groote overwinning behaald en naar het lijk van koning Willem was door zijn trouwe schildknapen tevergeefs gezocht, tusschen de poelen en lisbossen, waarmee het slagveld en de moerassen waren bedekt.

Vele jaren later had Floris, na meer dan een vergeefsche poging, die nederlaag gewroken en het overschot van zijn vader meegevoerd, om het een waardige begrafenis te geven. Het lijk van koning Willem was gevonden te Hoogwoud onder een schoorsteenplaat. Een bejaarde Fries had het gewezen, niet aan den zegevierenden graaf van Holland, maar aan den zoon, die treurde, omdat het lichaam van zijn vader niet rustte in gewijden grond.

En die droefheid had het hart der stugge Friezen getroffen, zij hadden zich overgegeven, niet aan hun machtigen overwinnaar, maar aan den man, die leed en smart kende en gevoelde evenals de eenvoudigsten en geringsten van zijn volk.

Ook de Friezen behoorden tot dat volk, sinds dien dag en zij werden even trouwe onderdanen als zij vroeger onverschrokken vijanden waren geweest. Floris had hun hart gewonnen. Hij werd niet hun oppermachtige heer, maar hun vriend en beschermer.

„God zegene onzen Graaf! Hij is onze vader, zijn kinderen zijn wij! Hij maakt geen onderscheid, recht doet hij aan allen!”

Dit woord weerklonk van Vlieland tot de Schelde, dien dag toen Floris Willem van Brederode recht deed. Het maakte de verbonden edelen half razend.

„Wij moeten handelen nu, terstond!” zei Jan van Cuyc beslist.

„Heer Gysbrecht, zijt gij thans ook besloten?” — Hij hield hem zijn rechterhand voor — „Sla toe!” En Gysbrecht Van Amstel beloofde bij handslag en op zijn ridderwoord „hen te sullen volgen waer sy ginghen.”

Dien dag namen vele edelen oorlof van den Graaf. De een moest naar zijn bezittingen, de ander had zaken te regelen, een derde wilde naar huis. Ook Herman van Woerden vertrok. Tot zijn groote spijt moest Jan van Hoorne daarom afscheid nemen van Gerard. Zij drukten elkander stevig en herhaaldelijk de hand.

„O, wat wou ik graag hier blijven, bij jou en bij graaf Floris!” riep Jan. „Weet je, Gerard, 't is net of hier altijd de zon schijnt: de Graaf is zoo goed en vriendelijk, dat geeft zoo'n prettig gevoel.”

„Goedheid is de zonneshijn van het leven,” antwoordde Gerard deftig. Hij had dat zelf niet zoo mooi

bedacht, maar het Melis Stoke eens hooren zeggen. Maar hij voelde toch, dat het zoo was.

Jan knikte: „En bij heer Herman lijkt 't altijd een Novemberdag, met storm en hagel er bij. Altijd grommen en narigheid. O, kon ik toch maar hier blijven!”

Er was nog iemand, die dit had gewenscht en die, beter dan Jan, zijn verlangen vervuld zag. Grito liep bedrijvig over het binnenplein van het Hof. Hij was bijna geheel weer beter, alleen soms nog een beetje stijf hier en daar. Maar hij droeg het lederen wambuis en den kolder van een grafelijk jager en het wapen van Holland gestikt op zijn borst.

Vroolijk nam hij die af, toen hij Jan van Hoorne zag.

„O, jonker, mag ik u een goede reis wenschen? God zegene u voor uw medelijden met den armen Grito! En ik ben nu zoo gelukkig! God is zoo goed voor mij geweest. Hij heeft gezorgd, dat de Graaf zich over mij erbarmde in mijn ellende. Jonker, ik ben nu een vrij man, en jager van graaf Floris. Mijn vrouw en kinderen mag ik gaan halen en wij krijgen een eigen huisje, met een lapje grond er bij. Mijn jongens mogen konijnen houden en mijn vrouw een toom kippen. Ik hoor bij den jachtstoet van den Graaf; alles is nu geluk!” Jan van Hoorne dacht, dat het opnieuw graaf Floris was, die dit geluk verspreidde en terwijl hij in het gevolg van Herman van Woerden wegreed uit 's-Gravenhaghe, bad hij den Heer, dat die ook graaf Floris veel geluk en zonnenschijn mocht geven zijn geheele leven...

Ach, het verraad zocht reeds den „goeden” Graaf te

treffen en de haat had zijn vlijmendste wapen gewet om hem den doodelijken stoot toe te brengen!

Weinige dagen later hielden de saamgezworen edelen een vergadering te Bergen op Zoom. Het ging er eerst heel vroolijk toe: een overvloedige maaltijd werd gehouden, maar daarna, toen het avond werd!...

Toen volgde er een zeer geheime vergadering, waarbij het goed was, dat de wanden geen ooren hadden en de steenen niet konden spreken, ook de woorden niet herhalen van Jan van Cuyc, toen hij fluisterend meedeelde, wat hertog Jan van Braband, die met een dochter van koning Eduard was getrouwd, hem had beloofd. Zijn slotwoord luidde:

„En ook koning Eduard blijft onze trouwe bondgenoot. Alles zal, alles m^oèt gelukken!”

De boosheid draagt een blinddoek en zoo bewandelt zij onbevreesd schrede voor schrede den weg, die voert naar het eeuwig verderf, naar de hel!

HOOFDSTUK IX.

Er volgde nu een stille tijd aan het grafelijk hof. Gravin Beatrix — sinds jaren was zij zwak en lijdend geweest, daardoor had zij niet meer kunnen deelnemen aan hoffeesten of jachtpartijen — was gestorven. Haar lijkvaart had met vorstelijke praal, maar ook met die-

pen rouw plaats gehad. Gravin Beatrix was als een moeder geweest voor haar onderdanen en het volk had haar hoog vereerd.

Tevergeefs echter smeekte zij op haar sterfbed om nog eens haar zoon te mogen zien. Jonker Jan bleef in Engeland. Onder voorwendsel, dat zijn zwakke gezondheid zou worden benadeeld, door de overhaaste reis en het verdriet zijn moeder te zien sterven, hield koning Eduard hem te Londen. Jonker Jan wist niet eens, dat zijn moeder ziek was en sterven ging. Englands koning liet zoo gemakkelijk zijn prooi niet los.

Ook graaf Floris drong vruchteloos aan op den terugkeer van zijn zoon. Koning Eduard liet antwoorden, dat prinses Elisabeth nog te jong was om te trouwen en, dat het huwelijk van een Engelsche prinses in ieder geval in Londen behoorde te worden voltrokken. Tot den dag, waarop dat huwelijk kon plaats hebben, moest jonker Jan in Engeland blijven.

Maar met den gezant, die dit antwoord van den Koning aan graaf Floris bracht, kwam ook een bejaarde lijfknecht van jonker Jan in Holland. En die bracht in 't geheim aan graaf Floris een zeer treurige tijding: Koning Eduard had jonker Jan sinds jaren vergiftige medicijnen laten toedienen. Zij waren niet zoo sterk gemengd, dat zij hem konden dooden. Dat had koning Eduard ook niet gewild. Maar door dat vergif was de gezondheid van jonker Jan ondermijnd, zijn jonge kracht gebroken en zijn geest verdoft.

„De jonker van Holland zal altijd aan iemands leiband

loopen, en nooit zelfstandig kunnen handelen," voegde de lijfknecht er bij. En graaf Floris dacht:

„Als Jan mij opvolgt, dan regeert koning Eduard in Holland, dan wordt mijn volk verdrukt en mijn land misschien een wingewest van Engeland.”

Was het wonder, dat hij den Keizer er over raadpleegde, of jonker Witte hem niet als graaf van Holland zou kunnen opvolgen?

Dit was den edelen volstrekt niet naar den zin. Jonker Witte, krachtig en moedig, begaafd met een helder hoofd en een vasten wil . . . Als hij, gesteund door den Keizer en den Koning van Frankrijk, graaf van Holland werd, was het voorgoed gedaan met hun heerschappij.

„Wij kunnen nu niet langer wachten! Geen dag, geen uur!” liet Jan van Cuyc zijn bondgenooten waarschuwend berichten. Nieuwe samenkomsten hadden plaats. Daarop werd het moordplan geheel vastgesteld. De laatste besprekingen werden te Kamerijk gehouden. Graaf Floris had er enkele der samenspannende edelen heengezonden om het verbond met Frankrijk nu geheel vast te stellen. Maar er waren ook gezanten van koning Eduard. Deze had ook hem laten uitnoodigen, met het plan hem dan gevangen te nemen, graaf Floris had echter bedankt.

Het was een Junidag vol zonneshijn, een der laatste lentedagen van het jaar twaalfhonderd zes-en-negentig.

Met Melis Stoke, den dichter Maerlant „de vader der Dietsche dichteren altegader,” en broeder Peter bevond graaf Floris zich in een torenvertrek van het door hem gestichte jachtslot „De Vogelenzang” bij Haarlem. Het

jachtslot verdiende dien naam. In de bosschen, die het omgaven met een scherm van groen, zongen en nestelden vogels van iedere soort in groote menigte en vervulden de lucht met hun liefelijk gezang. Een vroolijk sijsje vloog op de steenen vensterbank van de torenkamer en gluurde nieuwsgierig naar binnen. Het zag de groote perkamenten en de ernstige mannen, gebogen over de tafel van zwaar eikenhout, waarop de dichtbeschreven rollen lagen uitgespreid...

„Tsjip, tsjip, tsjip!” floot het sijsje. „Dat is mij daar te geleerd!” Verschrikt vloog het weg, terug naar het groene bosch om daar — ieder vogeltje zingt zooals het gebekt is — een liedje te zingen op zijn eigen wijs.

Want Melis Stoke had een gedeelte voorgelezen van zijn Rijkroniek en Maerlant verzen uit zijn „Wapene Martijn.” Graaf Floris steunde het talent waar hij het vond, en beschermde de kunstenaars. Zelf dichtte hij zangere verzen, die hij met zijn klankvolle stem zong op hoffeesten, terwijl hij ze begeleidde met de luit. Hij zocht zijn volk te ontwikkelen, zooveel hij kon, en gaf zelf het voorbeeld om ruwheid en onwetendheid te verminderen, zoowel bij de edelen als bij de dorpers.

Een hoefslag klonk op de slotbrug, een ridder kwam, gevolgd door zijn boogschutters en speerruiters. Zijn klaroensteker reed hem voor. Iedere dienstman droeg vier balken van sabel, zwart op een gouden veld gestikt, op zijn kolder.

„Ha, Gysbrecht van Amstel!” riep graaf Floris. „Breng hem terstond hier!” Zijn zilveren fluitje riep een page

binnen, wien hij het bevel herhaalde. Heer Gysbrecht kwam. Hij boog voor den Graaf, zelf droeg hij als tot diens hofhouding behoorend, diens kleuren, en bracht bericht over den dijk in het IJ, door graaf Floris bij Sparendam aangelegd en over de spui, die er nu werd gemaakt op zijn bevel.

„Het zal een breede sluis worden, Uw Genade. De visschers en boeren voelen zich nu door die sluis zoo veilig voor de golven van het IJ, dat Sparendam binnen weinig jaren een der grootste dorpen van Holland zal wezen, als de bevolking zoo blijft toenemen.”

„Zoo hoor ik het gaarne,” zei Floris welvoldaan. „De werken van den vrede zijn beter dan die van den oorlog. Zijt gij dat niet met mij eens, heer Gysbrecht?”

„Wie zou met Uw Genade van meening durven verschillen?” antwoordde heer Gysbrecht hoofsch.

„Durven is hier het woord niet, maar als gij het met mij eens zijt, zult gij zelf zeker ook wel een werk des vredes willen verrichten.”

Gysbrecht van Amstel zag hem vragend aan. Graaf Floris was al sprekend opgestaan en stond nu methem bij een diepe vensternis. De anderen konden hun gesprek niet volgen.

„Heer Gysbrecht, gij en Herman van Woerden hebt nog altijd uw zoen niet getroffen met het geslacht Van Zuilen. Zoudt gij er nu toe geneigd zijn?”

De zoen betrof een manslag van Amstel en Woerden tegen Zuilen.

„Volgaarne Graaf! Heer Herman is, evenals ik, tot

verzoening bereid. Maar de maagschap van Zuilen eischt als zoengeld vijfhonderd pond tournooys. Het zijn slechte tijden, wij kunnen die som onmogelijk bijeen brengen."

„Als dat het eenige bezwaar is tegen den zoen, zal ik het wel uit den weg ruimen," hernam Floris opgeruimd. „Ik neem vierhonderd pond van het zoengeld voor mijn rekening, zeg dit aan heer Herman. Niets verblijdt mij meer, dan vrede te mogen stichten. Tref de noodige schikkingen. Ik wil zelf te Utrecht komen om deelgenoot te wezen van uw verzoening met heer Van Zuilen. Zorg, dat al uw verwanten en vrienden aanwezig zijn bij den blijden maaltijd, die de verzoening zal besluiten!"

Gysbrecht van Amstel nam het edelmoedig aanbod aan. Hij dankte den Graaf met woorden, overvloeiend van erkentelijkheid en trouw. En de hel van het verraad vlamde in zijn hart, toen hij die woorden uitte. En hij dacht niet aan Judas, die zijn Heer verried! Hij haastte zich weg van het gastvrije Huis te Vogelenzang en zond, nog voor de nacht viel, boden aan zijn vrienden. laaghartige samenzweerdere als hij:

„De Graaf komt te Utrecht voor den zoen met de Van Zuilens. Nu kunnen wij hem treffen!"

Toen werd, op een laatste geheime bijeenkomst, het wreede, laaghartige plan vastgesteld.

Maar het moordplan moest den schijn dragen van een open, eerlijken strijd!

Eenige dagen later zond Jan van Cuyc zijn huis-

kapelaan naar graaf Floris, met een statigen brief met afhangend zegel. Den bedeesden geestelijke stonden de klamme druppels op het voorhoofd, toen hij dit schrijven diep buigend overhandigde. Hij zelf had het noodlottig geschrift moeten opstellen en thans was hij ook gedwongen het te bezorgen!

„Vrees niet, Haren Heinric; wat ook de inhoud is van dezen brief, u zal geen leed geschieden,” zei graaf Floris goedig. „Hier Melis Stoke, stel gij ons eens op de hoogte van den inhoud!”

En Melis Stoke las met luide stem:

„Eenen groote Heere, eenen edelen man, Haren Florense, Grave van Hollant ende van Zeelant ende Heere van Vrieslant:

Ick, Jan, Heere van Cuyc, ombiede ¹⁾ u minen dienst. Ick sende aan u Haren Heinric, minen Cappellaen, ende the ghelovem der woorden, die hy u segghen sal van minen wegen.

In orkonde der lettere besegelt met minen segel, in 't jaer ons Heeren MCCXCVI des Vrydaeghs naer ons Heeren opvaart.” ²⁾

Terwijl Melis Stoke las, was de brenger van het geschrift steeds meer achterwaarts geweken. Nu kon hij niet verder, hij stond vlak tegen de deur. Angstig gluurde hij naar het koperen slot en de grendels. O, om weg te kunnen loopen, vèr weg naar bosch en veld! Om zich te kunnen verschuilen in 't dichtst

¹⁾ Ontzeg.

²⁾ Van Mieris. Charterboek van Holland. Dl. I.

van de struiken! Maar pages stonden bij de deur en in de hal waren de speerdragers op hun post.... Er bleef hem niets over dan zijn vonnis af te wachten: misschien levenslange gevangenschap op water en brood, misschien de dood aan de galg!....

Om ook graaf Floris, den machtigen heerscher van Holland, wien koningen benijdden om zijn bloeiende graafschappen, zulk een schrijven te durven overbrengen! En hij was gedwongen geweest het te doen. Ook zijn eigen heer, Jan van Cuyc, had hem met den dood bedreigd, toen hij bad en smeekte om een ander te zenden in zijn plaats, toen hij durfde weigeren om te gaan.

Radeloos had de wanhopige kapelaan ten laatste den brief opgenomen; strompelend was hij vertrokken. En nu stond hij bevend, als een riet, een toonbeeld van ellende gelijk en wachtte klappertandend zijn vonnis. Hij hoorde Willem van Brederode uitroepen:

„Zulk een onbeschaamdheid is ongehoord! Beveel, heer Graaf, en ik sta met mijn dienstmannen gereed om het slot van Cuyc te omsingelen en hem naar behooren, den smaad, dien hij u aandoet, te vergelden!”

„Ik voeg mij bij u met mijn wapenturen!” riep Egmond. „Heer Graaf, laat heirvaart beschrijven door geheel Holland! Alles zal te wapen vliegen op uw bevel!”

„Heer graaf!.... Graaf Floris!.... Het is niet mijn schuld! O, het is niet mijn schuld! Straf mij niet met galg en rad! Ik werd gedwongen u den brief te bezorgen op poene van”....

Heinric kòn niets meer zeggen, klappertandend zonk hij op de knieën, smekend hief hij zijn handen op naar graaf Floris. Josselyn, diens meest geliefde meistreel, tokkelde de snaren:

„Wacht up de fruntering ¹⁾
De viant is da!”

zong hij overluid.

„Te wapen! Te wapen! Holland! Holland!”

De krijgskreet van ridders en schildknepen daverde door de zaal.

„Dat geeft stof voor een mooi hoofdstuk in mijn Rymchronyke,” mompelde Melis Stoke, zich de handen wrijvend.

En weer dreunde de algemeene kreet: „Te wapen! De banieren ontplooid! Te wapen!”

Doch nu hief graaf Floris de hand op, tot stilte vermanend. Met zijn winnenden glimlach wendde hij zich tot zijn ridders. „Ik dank u allen voor uw trouw en toewijding! Maar zóó ernstig wil ik de zaak niet opnemen. Heer Jan van Cuyc is in opstand tegen mij en drijft mij het land uit — wèl, ik vrees, dat er dan niemand in zal blijven. Wij zullen toonen, hoe hoog wij zijn schrijven schatten, door er geen acht op te slaan.” Toen wendde hij zich tot den nog steeds geknielend liggenden, nog altijd rillenden Heinric. „Wat u betreft, goede vader, ik stel u niet aansprakelijk. Ga in vrede en heb een goede thuisreis! En gij, mijn oorlogszuchtige zanger” — dit laatste gold Josselijn — „hef een lied aan van pais en vree, dat hoor ik liever.”

¹⁾ Grenzen.

HOOFDSTUK X.

Wimpels en banderollen golfden lustig op den ochtendwind; Utrecht was in feestdos. Graaf Floris van Holland kwam in de stad, hij kwam om vrede te stichten tusschen twee machtige geslachten. Vergenoegd wreven de poorters zich de handen.

„Als de grooten der aarde in vrede leven, is het ook voor ons goed. De steden en het platte land lijden er maar onder, als de heeren vechten!” zei Jodocus, de hoefsmid, tot zijn buurman, bakker Harmsz.

En deze nam tot antwoord eerbiedig zijn ruige muts af:

„God zegene den goeden graaf van Holland! Als allen waren zooals hij, dan had ieder een goed leven. Heil graaf Floris!”

„Graaf Floris heil!” herhaalden meer dan honderd stemmen.

Want de schutters van Utrecht, de weerbare mannen van St. Maarten, trokken op met hun banier, om den hoogen gast te ontvangen aan de poort. Op den omloop van den hoogsten toren stonden de stadspijpers geschaard, nauwkeurig lettend op het eerste sein van den torenwachter, om hun welkomstgroet te laten schallen ver over stad en veld. Vrouwen en poortersdochters wachtten in hun pronkgewaad van gelemmerd zwart onder den luifel voor de huisdeur. Kransen hadden zij aan den gevel opgehangen, met bloemen en groen den weg bestrooid. Het was zoo menigmaal oorlog en hevige veete geweest

tusschen Holland en het Sticht: nu was het vrede.

„Heil den vredebrenger! Heil graaf Floris!”

De inwoners der bisschopsstad waren allen in een vergenoegde, blijde stemming, ieders hart klopte vroolijk...

Alleen één enkele niet, één hart klopte tot berstens toe, één paar handen wrong zich te zamen in hevigen angst, één paar oogen stond vol brandende tranen.

Jan van Hoorne lag op de knieën in zijn vertrekje, huilend, snikkend: „O, Heer, wat moèt, wat kàn ik doen! Heer, help mij! Geef mij in mijn hart wat ik doen moet! O, God, help mij, red graaf Floris!” Zijn droge, gloeiende lippen zwegen. Hij staarde omhoog, als wachtte hij een antwoord uit den hoogte. Maar alles bleef stil, de Junizon straalde aan de blauwe lucht, de zomerwind suisde door de boomen.

„O, Heer! Wat moèt ik doen?” Er kwam geen antwoord. In de linde voor het venster zong de lijster zijn ochtendlied.

Jan van Hoorne wischte zich de klamme druppels van het voorhoofd, met een hand, die in het eene oogenblik gloeiend warm, in het andere ijskoud was.

„O, wat kàn ik doen?”

En nu was het hem of een stem in zijn hart fluisterde:

„Wat uw hand vindt om te doen, doe dat...”

Handelen, ja, handelen moest hij, maar hoe, maar op welke wijze?

Den vorigen dag was hij met heer Herman in de stad gekomen. Gysbrecht van Amstel en Gerard van Velzen waren hem reeds tegemoet gereden en hadden

hem vergezeld naar zijn kwartier. Daar was een vroolijk vroegstuk gehouden, na den langen morgenrit.

Jan had, met de overige pages, moeten bedienen. En toen, na het maal, de berkemeiers herhaaldelijk waren gevuld en geledigd, toen de overige pages waren weggezonden en hij alleen blijven moest... O, toen had hij woorden opgevangen niet voor zijn ooren bestemd, woorden, die hem bijna hadden doen gillen van angst en toekomstvrees. Want het was een plan van vuig verraad, van een gruwelijken moord, dat zijn ooren opvingen. En dat laaghartige plan, door de hel uitgevonden, gold een der edelste menschen op aarde, gold graaf Floris!

Hoe Jan eindelijk het vertrek bereikte, waar hij met het overige gevolg van heer Herman sliep, kon hij zich later nooit meer herinneren. Maar de lange nacht ging voorbij, zonder een oogenblik rust of slaap, voorbij onder bitteren angst, steeds met de vreeselijke, brandende vraag: Wat moèt, wat kan ik doen om den Graaf te redden? Hij was de lijfknaap van Herman van Woerden. Beloofd had hij, met de plechtige gelofte der pages, zijn meester trouw te dienen, zijn lijf en goed te helpen verdedigen. zij het ten koste van eigen leven.

Hoe kòn hij hem dan nu aanklagen? Dat zou verraad zijn van een lijfknaap tegenover zijn heer. Hij mocht het niet. En graaf Floris moest gewaarschuwd worden, diens leven stond op het spel. Zulk een kostbaar leven! Het wel of wee van zoovelen hing er van af. Hij beschermde zwakken en weerloozen, hij zorgde voor zijn volk als een vader voor zijn kinderen....

„Jonker Jan!” Een stem sprak in de deur die woorden, een welbekende grove, maar o, zoo goedhartige stem. Jan zag op, hij herkende Grito; Grito nu in zijn hertenleeren wambuis en met zijn zwierige muts, een echte jager. Een handboog hing over zijn schouder, een welgevulden pijlkoker droeg hij op zijn rug. In de hand hield hij een pakje.

„Jonker, ik breng u dit van den jonker Van Voorne. Hij zelf is bij den stoet van den Graaf en wist niet of hij gelegenheid zou hebben het u te overhandigen.”

Jan opende, een oogenblik zijn zorgen vergetend, het pakje. Hij zag een prachtigen gordel met gouden plaatjes bezet en een rol keurig beschreven perkamentbladen. De regels vingen aan met rood en gouden hoofdletters; kunstige, kleine teekeningen stonden er hier en daar tusschen.

„Groet en handslag vooraf!” schreef Gerard in een bijliggend briefje. „Jan, ik hoop je gauw te zien en zend je vooraf reeds dit. Ik weet, dat je veel van verzen houdt. Ziehier dus „Wapene Martijn” het nieuwe, nu reeds beroemde gedicht van Maerlant. En dien gordel, precies als den mijnen, dien je zoo mooi vindt, zend ik je omdat je zooveel op mijn broer lijkt. Hij was vroeger van hem.” Nog bekeek Jan met tranen in zijn oogen de geschenken, tranen om den doode, tranen om den levende, — graaf Floris — toen hem een gedachte door het hoofd vloog. Hij sprong op, wild . . .

„Grito, o, Grito! kun je straks een briefje voor mij bezorgen, aan graaf Floris bedoel ik, maar zonder dat hij weet, dat het van mij komt?”

Grito — hij wachtte nog bij de deur — trok een bedenkelijk gezicht.

„Dat zal vandaag moeilijk gaan. jonker! De Graaf is omringd door zijn ridderstoet; hoe zou ik, arme jager, daar tusschen durven dringen. Kan het niet wachten?”

„Onmogelijk, Grito! Geen dag, geen uur kan het wachten! Het moet nu geschieden, nu, dadelijk als de Graaf in de stad komt!”

„Maar jonker, wat is er dan toch? Uw gezicht gloeit en uw handen beven! Wat is er?”

„Grito, hou je veel van graaf Floris?”

„Van onzen goeden Graaf? Ik zou mijn leven voor hem willen geven!”

„Ik ook. Maar Grito, er zijn anderen, die het op zijn leven toeleggen!”

Grito balde de hand tot een vuist.

„Laat ze maar opkomen! Ik sla ze dood!”

„Alleen zou je niets kunnen tegen zoovelen,” hernam Jan treurig. „Grito, kun je zwijgen? Dan zal ik je alles vertellen.”

„Als het graf,” zei Grito met zoo'n holle stem of hij zelf uit de diepte opdook. Toen deed Jan van Hoorne een lang, fluisterend verhaal, dat af en toe werd afgebroken door het gemompel van den jager:

„Als ik ze maar dood kon slaan. Kop af . . . allemaal!”

„Ken je niemand in Utrecht?” vroeg Jan eindelijk, ongeduldig de barsche bedreigingen afbrekend.

„Er woont hier een zuster van mijn vader, Machteld-moei. Ik wou haar juist opzoeken.”

„Dan kan het nog goed komen. De Graaf zal den kerkdienst bijwonen in den St.-Maarten. Als hij uit de kerk terugkeert, mogen hem smeekschriften worden overhandigd. Kom nu zoo gauw je kunt hier met je moei. Maar niets zeggen van wat ik je verteld heb! Denk daar vooral aan!”

„Ik zwijg als het graf!” herhaalde Grito en zijn stem klonk, zoo mogelijk, nog holler dan te voren.

Jan zette zich — alleen gebleven — aan zijn kleine tafel en zocht in het kostbaarste wat hij bezat en wat zijn moeder hem had gegeven als haar grootsten schat: een klein gedeelte van het Evangelie en het boek der psalmen. Hij kende het Dietsche gedeelte — de latijnsche tekst was vertaald en besloeg de eene helft der bladen — bijna van buiten, dus behoefde hij in de bladen van francyn niet lang te zoeken. Wat was hij er nu dankbaar voor, dat hij zich in 't laatste jaar ook had toegelegd op het schrijven!

„Wie wat kan, kan wat doen!” dacht hij met een gevoel van verademing. Wat kwam het nu te pas!

Weldra was het briefje gereed en keerde Grito terug met Machteld-moei. Zij was een goedgehartig vrouwtje, zilveren haren kwamen gladgestreken te voorschijn uit haar eenvoudig zwart kapje. Met haar goedige oogen zag zij Jan vriendelijk aan en beloofde alles wat hij wenschte. „Gij zijt zoo goed geweest voor mijn neef Grito, toen hij zooveel pijn leed, waarom zou ik nu ook niet doen, wat gij verlangt?”

Jan voelde op dit oogenblik, dat een goede daad be-

loond wordt, hetzij vroeger of later. Hij gaf Machteld-moei een groot en een denier — hij had nooit veel in zijn bezit. Maar zij vond het een groote som en bedankte hem hartelijk.

Alleen gebleven zonk Jan weer op de knieën, maar nu met het vurig gebed, dat God zijn poging zou zegenen, om graaf Floris te redden van het laagste ver-raad of den vreeselijksten dood.

HOOFDSTUK XI.

Aan het hoofd der geestelijkheid had bisschop Willem van Mechelen graaf Floris opgewacht in de kerk van St. Maarten. Het koor zong een welkomstlied: „Gezegend is hij, die komt!” . . . En toen die jubelklanken zwegen, maakte de bisschop deze woorden tot de zijne.

„Welgezegend is hij, die heden tot ons komt om vrede en verzoening te brengen, na jaren van bloedige veete en een haat, die ook onze burgers verdeelde! Want ook zij kozen partij voor het eene of het andere geslacht.

Wees welkom in ons midden, Graaf van Holland; gezegend is hij die den vrede verspreidt en de eensgezindheid lief heeft! Hooger zegen zal op hem rusten!”

O, hoe menige blik vol genegenheid zocht toen graaf

Floris, en uit hoe menig hart welde een gebed op voor zijn geluk!

En met wclik een wilden wrok haatten de saamgezworen edelen den vorst, die zoo hoog werd verreed en geliefd door ieder, die wèl dacht en het wèl nade met zijn volk en land. En hoe verheugden zij zich, dat de bisschop Floris ongenegen was en den voorgenomen aanslag goedkeurde!

De dienst was ten einde; onder het gejuich der saamgestroomde menigte verscheen graaf Floris op het voorplein van het kerkgebouw. Zijn pages brachten hem zijn paard, hij wilde opstijgen

Daar wierp zich een bejaarde vrouw voor hem op de knieën. Met bevende hand hield zij een perkamentreep omhoog, haar smeekende oogen zochten den Graaf . . .

„Wat wil die vrouw! Geef mij dat perkament!” beval Floris aan Gerard van Voorne. Deze haastte zich, het geschrift over te reiken.

Jan van Hoorne zag het. Hij stond op eenigen afstand achter Herman van Woerden. Zijn hart bonsde tot berstens toe, een nevel kwam voor zijn oogen.

En graaf Floris las:

„Conincx kynt, edel Heere, gedenct dat die geene, die den Zouter ¹⁾ maecte propheteerde ende seyde: „Zelfs de man mijns Vredes op wien ik vertrouwde, die mijn brood at, heeft de versenen tegen mij opgeheven. Psalm XII : 10.”

„Wat moet die waarschuwing beteekenen?” sprak

¹⁾ De psalmen.

Floris luid. „Wil men mijn argwaan opwekken of mijn goede stemming bederven? En dat vandaag, terwijl ik omringd ben van mijn vrienden en mijn trouwe ridders!” Ongeduldig wierp hij het blad van zich. Het viel op den grond. Melis Stoke raapte het op. Hij behoorde tot den grafelijken stoet en stond nu een weinig ter zijde.

Floris was intusschen opgestegen en weggereden; zijn ridders en knapen volgden hem spoorlags. De overige edelen deden hetzelfde. Alleen Gerard van Velzen bleef terug; hij zocht den bisschop op in de sacristy. Willem van Mechelen had den myter reeds afgezet, koorknappen hielpen hem om zich te ontdoen van stola en bisschopsmantel.

„Wat komt gij hier doen?” vroeg hij verwonderd, toen Gerard van Velzen verlof verzocht binnen te treden.

„Ik kom uw zegen vragen, Hoogerwaarde!” luidde spottend het antwoord.

„Mijn zegen op uw plan! Dien hebt gij al! Mij dunkt, dat gij allen tevreden kunt zijn. Als onze graaf soms nog eenigen argwaan koesterde, is die door mijn begroeting wel in slaap gesust!”

Gerard van Velzen lachte, een hatelijken, valschen lach.

„Floris en argwaan! Die zijn voor hem even ver verwijderd als het Vlie en het Sincfal. ¹⁾ Hij gelooft en vertrouwt iedereen en altijd.”

Hij wist niet welke hulde hij met die woorden bracht aan het karakter van zijn slachtoffer.

¹⁾ Het Zwin by Sluys.

In kleine harten woont de argwaan en het wantrouwen, edelen naar den geest gelooven en vertrouwen.

„Gij allen moogt wel blij zijn, dat Jan van Zierik nu te Toulon bisschop is, in plaats van hier. Hij was een even groot vriend van „der keerlen god” als ik zijn vijand ben,” hernam de bisschop. En Velzen dacht:

„Gij hoopt van de verwarring, die in Holland zal heerschen na den aanslag op Floris, misbruik te maken om het grondgebied van het Sticht te vergrooten. Nu, dat zal koning Eduard u wel beletten.” Maar hoffelijk klonk overluid zijn antwoord:

„De verbonden edelen zullen zich altijd herinneren, dat gij hen hebt willen helpen om een einde te maken aan de aanmatiging van graaf Floris.”

„Ik weet wat jelui met je allen waard zijn!” dacht de bisschop.

De eene misdadiger bedriegt zelden den ander.

Maar ook hij zei minzaam:

„Haast u nu echter, mijn waarde Velzen, om den Graaf uw eerbiedenis te gaan betuigen. Zijn achterdocht mocht eens ontwaken.”

De „waarde” Velzen boog voor den bisschop en ging om te buigen voor zijn landheer.

Juist op het oogenblik, dat de voormalige vijanden hun zoen troffen, betrad hij de zaal, waar allen zich hadden vereenigd. Hij zag hoe Gysbrecht van Amstel en Herman van Woerden de hand reikten aan de zonen en broeders van den gedooden Stichtschen edelman; hij zag de heeren Van Zuilen het zoengeld aannemen, hij

hoorde den welgemeenden gelukwensch, waarmee graaf Floris hen wees op de gewichtige beteekenis van dit uur . . .

„En nu, aan tafel!” ging Floris opgeruimd voort. „Gij moogt thans elkander trouw en broederschap toedrinken! Dat is uw recht!”

Hij zag Velzen in de deur en wenkte hem naderbij:

„Ha, goed dat gij komt, heer Gerard! Wij hadden u reeds gemist!”

„Ik zou heden niet gaarne ver van uw Genade verwijderd zijn,” zei Velzen raadselachtig. Floris sloeg er in zijn voldoening over den gestichten vrede geen acht op:

„Dan zet u dicht bij mij; Gysbrecht en Woerden behooren aan mijn zijde vandaag. Maar ik weet, dat ik ook in u een aangenamen dischgenoot vind.”

De maaltijd begon, de wijn schuimde in de bekera, op de gaanderij hieven de meistreelen, bij de zachte tonen van vedels en linen, een feestlied aan. De woorden klonken zoo liefelijk, vol melodie ruischte de muziek. Het was of een bloemenregen neerdaalde op de gasten.

De stemming werd steeds vroolijker.

Zuilen dronk Gysbrecht van Amstel toe:

„Dat wij thans de spits hebben afgeknot van de speer, danken wij uw edelmoedigen Graaf! Bijna het geheele zoengeld heeft hij voor zijn rekening genomen! Gij allen moogt gerust van hem zeggen:

„Beter Grave noch syns genoot
Kwam nie in Holland” . . .

„Na zijn doot!” vulde heer Gysbrecht aan. „Zeker, dat zullen wij zeggen.”

„Laat ons van ganscher harte hopen, dat diè tijd nog ver zal wezen,” hernam Zuilen. De toon waarop Amstel had gesproken verbaasde hem.

„Gewis, wij hopen allen,” luidde op even zonderlingen toon het antwoord.

Gerard van Velzen -- hij zat tegenover hem -- wenkte met de oogen. Jan van Hoorne zag het. Hij stond achter den stoel van heer Herman, om bij ieder nieuw gerecht, dat werd rondgediend, diens lepel en mes af te vegen aan het servet, dat hij als page over den arm droeg. Vorken waren nog onbekend. Hij deed zijn plicht zooals een goed page behoorde te doen, maar zijn hand beefde, zijn hart bonsde. Hij zag naar heer Gysbrecht; deze droeg ook ditmaal „'s Graven cleet,” de leeuw van Holland was geborduurd op zijn gewaad in goud en keel. ¹⁾ Hij behoorde daardoor tot de hofhouding van den Graaf, hij gold voor zijn vriend en vertrouwde!...

Jan van Hoorne had het wel uit willen gillen:

„Graaf Floris! Graaf Floris! hoed u voor dien man!” En hij moest zwijgen, hij mocht zijn heer niet verraden. En wie zou hem, den jongen page, hebben geloofd! „Kinderlijk gebazel! De knaap heeft stellig van de malvezij gesnoept!” zou heer Herman hebben gezegd met zijn harde stem. En graaf Floris zou ongeloovig hebben geglimlacht, juist als dien ochtend bij de kerk-

¹⁾ rood.

deur. Hij geloofde immers in de trouw zijner edelen!
„Goede God, bewaar onzen Graaf!” Deze bede van Jan van Hoorne smolt samen met het woord van Amstel:

„Wat dunkt u, graaf! 't Is zulk mooi weer. Zou 't niet gewenscht wezen, dezen blijden dag te besluiten met een lustig vederspel?”

„Gij hadt geen beter voorstel kunnen doen, Amstel!” antwoordde Floris vergenoegd. „Op, mijn getrouwen! Op ten vederspel!”

En allen herhaalden vroolijk gemeend of gevainsd:
„Op ten vederspel!”

„Ik wil even rusten,” zei Floris na het einde van den maaltijd. „'t Was een lange rit en een vermoeiend dag. Amstel, wek mij, als ik te lang slaap.”

Heer Gysbrecht beloofde het. De overige deelgenooten aan de jacht zouden reeds vooruitrijden naar den Vechtkant; Amstel bleef bij den Graaf, met diens onmiddellijk gevolg.

Ook Jan van Hoorne moest mee met zijn meester, vol angst en weezin moest hij mee. Thans had hij — ten einde raad, besloten Gerard van Voorne alles te zeggen wat hij had opgevangen; hem wilde hij smeeken den Graaf te waarschuwen. Maar het was hem den ganschen dag niet mogelijk geweest een woord met Gerard te wisselen, zij waren beiden ingenomen door hun dienst. Ook nu bevond Gerard zich bij den Graaf, en was hij verplicht heer Herman zijn valk na te dragen. De laatste gedachte van Jan terwijl hij de poort uitreed was: „Ze mogen mij op het rad leggen of ophangen, als

ik graaf Foris nog maar kan waarschuwen, als ik hem nog maar kan redden!"

Slechts kort was de middagrust van Floris geweest, toen Gysbrecht van Amstel naar zijn vertrek ging. Dat durfde hij, een der eerste edelen van het land, doen; geen schildknaap zou het echter gewaagd hebben. ¹⁾

„Gij slaapt te lang, heer Graaf! Allen zijn reeds weg. Op ten vederspel!"

„Gij hebt gelijk! 't Is jammer om het mooie weer te laten voorbij gaan!" Floris rees op van de rustbank. „Roep mijn pages, ik ben in een oogenblik gereed." Gysbrecht wilde zich wegspoeden. Maar Floris hield hem tegen.

„Blijf nog even! Laat ik u eerst St.-Geerteminne toedrinken. Dat belooft ons een goede jacht en een gelukkige thuiskomst."

De Graaf vulde zelf den beker en Gysbrecht van Amstel nam dit bewijs van vriendschap van hem aan. Met het woord „God behoede u!" dronk hij den beker leeg tot den bodem! De pages kwamen, zij meldden, dat het gevolg nog niet gereed was.

„Dat is niets, zij kunnen later komen. Dan rijd ik maar vooruit!" zei Floris tot Amstel. Toen nam hij zijn fraaien sperwer op de hand en reed, gevolgd door zijn beide pages, Jan van Avennes, zijn neef, de oudste zoon van den graaf van Henegouwen, en Gerard van Voorne, door een klein gevolg begeleid, welgemoed de stad uit.

„Ik ga uw komst berichten!" riep Amstel reed uit

¹⁾ „Dat en dorste doen gheen cnape." (Melis Stoke.)

de verte. Spoorslags rende hij heen — naar zijn medesamenzweerders.

Het was een heerlijke Junidag. De zon straalde aan de blauwe lucht, de vogels zongen, als zilver glansden de golfjes van de Vecht. En ook tusschen de hooge rietbossen langs den waterkant glinsterde het, als de wind even de lange stengels bewoog. Graaf Floris merkte het niet, hij zag uit naar zijn jachtgezelschap. Voort snelde zijn paard, onopgemerkt bleven de speerknechten met hun platte stormkappen. Gerard van Velzen had ze in hinderlaag gelegd. Zoovelen tegen een enkele — wèl werd graaf Floris door de eedgenooten gevreesd. Een half uur had hij voortgereden, toen hij aan den oever van de Vecht Herman van Woerden ontdekte, met zijn schildknepen en pages.

Hij wendde zich vriendelijk tot Gerard van Voorne.

„Daar ginds is je vriend, Gerard. Van morgen zag ik hem ook in de kerk. Maar, wat was hij bleek! Hij is toch niet ziek?”

„Ik geloof het niet, uw Genade, maar ik heb hem nog niet gesproken vandaag.”

„Dan moet ge straks je schade maar eens inhalen. Jelui bent toch zoo iets als Damon en Pythias, nietwaar?”

Gerard lachte en graaf Floris wendde zich tot Herman van Woerden. Hij had hem nu bereikt:

„Wèl, heer Herman, zal hier de jacht worden gehouden?”

Tot eenig antwoord greep Woerden het paard van den Graaf in den teugel.

„Jacht? Ja, wèl een jacht! Uw hooge sprongen zijn nu uit! Gij zult Holland nooit weer betreden! Reken daarop!”

Floris lachte.

„Wat een dwaze scherts! Ik weet immers wel beter!” ¹⁾

De oogen van Woerden fonkelden als die van een roofdier, begeerig naar bloed. Arent van Benscoep drong naar voren.

„En ik zweer u, dat het ernst is, bloedige ernst!”

Met een hevigen ruk trok hij Floris den sperwer van de vuist. Ook de overige eedgenooten waren nu dicht bij gekomen, zij omringden allen den Graaf, zij sloten hem in een kring, dreigend, verwenschingen uitstootend. Hun wapens flikkerden, hun oogen gloeiden met doodelijken haat. En ook tusschen het riet en lisch van den oeverkant werd het levendig. De speerknechten en boogschutters kwamen

Nu gingen Floris de oogen open. Hij begreep thans dat het ernst was, bittere, wreede ernst. Vast besloten zich tot het uiterste te verdedigen trok hij zijn zwaard.

„Naar Utrecht! Om hulp!” fluisterde Gerard van Voorne tot Jan van Avenues. Spoorsslags renden beide pages heen. Niemand sloeg acht op hen, niemand verhinderde hun vlucht. Allen omringden den Graaf, een machteloze gevangene thans. Als de honden een afgejaagd hert, zoo omsingelden zij hem. Zijn zwaard was

¹⁾ Dat de Graaf 't hield over (voor) spel,
Want hi looch (lachte). Dat weet ik wel.

hem ontwongen, zijn handen werden gegrepen, de kaproen hem van 't hoofd gerukt . . . Nu ziet hij Gysbrecht van Amstel onder de samonzweerders. Smartelijk roept hij uit:

„Gysbrecht, ook gij!”

En deze voelt het verwijt. Floris heeft hem met gunsten overladen, in zijn trouw geloofd . . . Welke zijde zal hij nu nog kiezen? Hij alleen heeft begrepen, waarom de pages wegrenden. Als er eens spoedig hulp kwam opdagen uit Utrecht! Als de Graaf nog werd ontzet! . . . Amstel vreest het nu, hij gelooft het bijna. In zijn angst om zelfbehoud toont hij zijn valschen, laffen aard. Hij zegt tot zijn medeplichtigen: „Wat moet dat beteekenen! Wat wil je doen? Ik schrik en beef er van!”

„Lafaard, zwijg als je niets beters hebt te zeggen!” duwt Woerden hem toe. Amstel wordt teruggedrongen, Velzen heft tegen Floris diens zegen, hem ontrukkt zwaard op. Het heldenzwaard, waarmee de zoon den dood van zijn vader heeft gewroken op de Friezen!

„Nog één beweging en ik stoot u dit zwaard tot aan het gevest in de borst! Ik klief er uw schedel mee tot uw tanden, als gij u nog eenmaal tracht te verweren!” Want het kleine gevolg van den Graaf heeft thans den cirkel, die zich om hem sloot, doorgebroken. Zwaarden en dolken worden hem toegereikt, allen werpen zich op de samenzweerders . . . Maar dezen zijn, met hun boogschutters en speerknechten, ver in de meerderheid. Slechts enkele oogenblikken duurt de ongelijke strijd. Dan ontvalt Floris zijn laatste wapen. Een duizeling

bevangt hem. „Ach! hij is „sere gewont,” zijn bloed vloeit en bespat den wapenrok van Gysbrecht van Amstel, die „'s Graven Cleet” droeg! Dan omringen de misdadige edelen opnieuw hun weerloos slachtoffer. Zij grijpen zijn bloedend paard in den teugel. Zij voeren hem mee in woesten ren en rusten niet, voor de torentinnen van het kasteel Kroonenburg aan de Vecht oprijzen.

Het slot behoort aan Gerard van Velzen. Zij stormen er op af, als zat de dood hen op de hielen; zij herademen pas als de poort dreunend achter hen dicht slaat en de valbrug wordt opgetrokken.

HOOFDSTUK XII.

Loodgrijs hangen de wolken na twee sombere regendagen. Een oud kasteel teekent zich met zijn torens en ringmuur scherp af tegen de grauwe lucht. Uitgestrekte weilanden omringen het als een golvende, groene zee; zilveren linten schijnen de slooten, die de weiden doorsnijden. Rustig grazen de koeien, de leeuwerik vliegt zingend op, in het lange gras nestelen de vogels. Het schijnt alles zoo rustig en vredig. Uit kleine schelven stijgt de geur van verschgemaaid hooi, visschers werpen hun lijn in den stroom, geheel in de verte glinstert een bleekblauwe streep tegen den horizon. Daar is de

binnenzee, die reeds in verbinding staat met de Noordzee. Stormvloed, doorbraken en overstromingen hebben het kleine Flevomeer doen wassen en zwellen. Weldra zal het ook een zee heeten. Het wordt steeds stiller in het rond, doodstil. De koeien liggen herkauwend in het lange gras, geen melkster jaagt ze op, geen voetstap klinkt op een der smalle weidepaden. Geen visscher werpt zijn lijn in de rivier of vischt met de fuik. Is hij bang, dat de visschen verschrikt naar de diepte zijn gedoken? Er drijven groote schepen op den stroom, op het dek staan gewapende mannen. Zij staren spiedend uit, allen naar het kasteel met den hoogen ringmuur, daarheen staren zij allen. Zij niet alleen. Ook achter en tusschen de hooischelven wordt het levendig. Oogen gluren met brandenden blik uit verweerde aangezichten, vuisten worden dreigend gebald. Ook hier geldt ieders aandacht het kasteel. Het ligt daar als een groote doodkist, omgeven door een benauwende, drukkende stilte. Zoo gaat de dag voorbij; de nacht valt, een nieuwe morgen daagt. Nu komt er eenige beweging. Een man staat bij de slotgracht, hij draagt een geestelijk gewaad, hij roept tot een speerknecht, die uit een zijpoortje komt van het kasteel. De wachter luistert, schudt het hoofd en verdwijnt in de poort. Na korten tijd komt hij terug, hij zegt iets tot de poortwacht. Dan wordt de slotbrug ratelend neergelaten; de man in geestelijk gewaad spoedt er zich over, de zijpoort wordt voor hem geopend. Omhoog gaat de brug, stil en verlaten ligt het burchtslot als te voren.

Achter een hooschelf fluistert een ruwe stem, nù dof door ontroering:

„Dat was broer Peter! Hij leeft dus nog!” En zijn metgezel herhaalt, en zijn tanden knarsen:

„Ja, hij leeft en levend zullen wij hem verlossen ook!”

Dan valt opnieuw een stilte in, dichte wolken bedekken het wijde landschap.

En binnen in het kasteel snikt broeder Peter:

„Och, mijn goede heer! God zij u genadig! O, blijf vertrouwen op Hem! Hij kan uitkomst geven ook uit den hoogsten nood!”

Hij zegt die woorden in een kerker, in een diepen, onderaardschen kerker. Het water sijpelt er langs de grauwe muren en de vloer is vochtig van het vaak binnenstroomende Vechtwater. Een man ligt op dien met groenachtig slijm bedekten grond. Zijn hoofd rust op een houten blok, geketend werden zijn voeten, boeien omsluiten zijn ontvelde polsen. Wat ziet het gelaat van dien gevangene bleek, kleurloos wit is het. Maar, o, welke edele lijnen heeft het! Het is het gelaat van een goed mensch, het is dat van graaf Floris van Holland.

Zoo diep hebben zijn vijanden hem vernederd, tot zulk een uiterste is hij door hen gebracht. Hij, hun aller heer, de gebieders van het land, ligt krimpens van pijn, ligt ziek, gewond op den vochtigen vloer van een onderaardschen kerker!

De tranen biggelen broeder Peter langs de wangen als hij knielt bij den half bewusteloozen gevangene, nu hij diens koude handen tracht te verwarmen in de zijne.

„Graaf Floris! Mijn goede meester! Ach, spreek toch!”

Deden die woorden van innige droefheid en mededoogen, uitgesnikt op zulk een hartbrekenden toon, den half bezwijmde ontwakten uit zijn verdooving? Hij opent de oogen, heft het hoofd op van het blok...

„Broeder Peter, gij!... God is goed! Ik ben toch niet geheel verlaten!”

„Verlaten, gij? Duizenden, het geheele volk is in beweging om u te verlossen, te redden! Koggen kruisen op de Vecht, achter iedere hooischelf liggen gewapenden. De krijgsbenden worden grooter met het uur. Claes de Grebber voert ze aan. Weldra zullen zij het slot kunnen aanvallen en hen” — met welk een verachting werd het gezegd — „dwingen u uit te leveren. Dan zijt gij weer een vrij man, een machtig vorst, dan kunt gij de misdaad vergelden, die op u is gepleegd.”

„Daar staat geschreven: „Wreekt uzelf niet!” Broeder Peter, moet ik nu ù leeren wat godsdienst is?”

Broeder Peter boog beschaamd het hoofd.

„Ik kan het niet helpen! Gij wilt het goede voor allen, en het ergste kwaad wordt over u gebracht, door hen, die uw hechtsten steun moesten wezen!”

Floris zuchtte en zweeg. Wel was het ergste over hem gebracht! Of zou dat nog moeten komen en was dit slechts een voorspel?

Ruw meegetrokken op zijn bloedend paard had hij niet mogen rusten eer Kroonenburg was bereikt.

Toen, uitgeput en gewond, was hij terstond naarden diepen, donkeren kerker gevoerd, het vochtige, van

giftige moerasdampen doortrokken burchtverlies onder het peil van het water. Zoo waren verscheiden dagen voorbijgekropen. Honger had hij geleden en vochtige koude, zijn wonden gloeiden... Ach, wat was nog de lichaamspijn vergeleken bij het zielelijden, dat hem folterde als de samenzweerders — zijn beulen nu — hem hoonden en verklaarden met een duren eed, dat hij zijn Holland nooit zou terugzien, dat hij den kerker slechts zou verlaten om in een anderen te worden geworpen, ver weg, over zee, in Engeland. Een levend graf, waaruit alleen de dood hem zou kunnen verlossen!

Ook thans, terwijl broeder Peter hem woorden van bemoediging en troost toesprak, terwijl hij met hem bad, ging de deur knarsend open. Gerard van Velzen kwam met Herman van Woerden. De laatste had zijn page bij zich: Jan van Hoorne. Hij droeg een grijzen steenen kruik van grof maaksel: versch water voor den gevangene in de hand. Onder den linkerarm hield hij een gesloten kistje.

„De tijd, die u werd toegestaan, is verstreken. Gij moet vertrekken,” duwde Velzen broeder Peter toe.

„Ik ben bereid, heer! Maar o, laat mij niet gaan, zonder den Graaf! Zie hoe hij lijdt! Vreest gij de eeuwige gerechtigheid dan niet? Over”...

„Hou op met dat gebazel, broer Peter! Wij zijn hier niet gekomen om een boetpredikatie aan te hooren. De gevangene heeft wat hij verdient en”...

„Waarom verdient hij een houten blok tot hoofdkussen en den vochtigen kerkerbodem als leger? Waarom

hebt gij hem durven berooven van zijn vrijheid?"

Floris ontwaakte bij die woorden uit zijn halve verdooving. De pijn, die hem deed ineenkrimpen, had hem bijna weer bewusteloos gemaakt.

„Woerden, Velzen!... Ik sterf hier door kramp en bloedverlies! Heb ik dat aan u verdiend?"

O, die matte, voorheen zoo heldere stem, o, dat ingezonken, nog slechts weinige dagen vroeger zoo krachtvol, mannelijk gelaat! Met wreedaardig genot zagen beiden neer op hun slachtoffer.

„Daar is geen gezonder medicijn tegen uw kwalen dan een houten blok voor hoofdkussen; en den grond als bed. Een veeren peluw verweekelijkt, ontbering staalt de kracht!"

Floris sloot opnieuw bezwijmd de oogen.

„Ik weet wel een middel om hem weer bij te maken!" grauwde Woerden. „Hier, Jan! Wrijf hem in met de gerstenkorrels, die in dat kistje zijn!"

Jan wrong de handen in wanhoop. „Heer Herman, ik ben uw page, ik moet u gehoorzaam wezen... Maar, dit doe ik niet! Ik kàn het niet!"

„Zoo kun je niet, doe je 't niet? Ongelukskind dat je bent, dan zal ik je zelf inwrijven!" Woerden greep een handvol gerstekorrels. Reeds hun eerste aanraking reet het gelaat open van den jongen page.

„Het is een schande, wat gij nu weer dat kind aan doet! Onmenschen, beulen! God ziet u, Hij zal het vergelden!" barstte broeder Peter los.

„Naar buiten met jelui allebei!" snauwde Velzen.

Hij schopte broeder Peter de deur uit en wierp hem, met een zwaai, Jan achterna.

„Kom mee, kind!” zei de geestelijke medelijdend. „Vlucht, straks vermoorden zij je nog!”

„O, 'k heb zoo'n pijn! 't Is of al mijn ledematen zijn gebroken!” „En mijn gezicht! Dat 's nog het ergste!” snikte Jan.

Broer Peter ondersteunde hem. Zoo bereikten zij de valbrug.

„Moet hij ook met je mee?” vroeg de poortwachter wantrouwend.

„Ja,” zei broeder Peter ernstig. „En jij bent een schurk als je dat kind belet te vluchten voor zijn beulen.”

„De poort is open, broeder Peter,” luidde het antwoord. Toen wendde de speerknecht zich om.

„Ik moet het volk in 't oog houden, dat om den Kroonenburg doolt en zwerft, dus ik zie niet, wie je meeneemt. Versta dat wèl.”

„Best,” zei broeder Peter. „Maar je zou verstandig doen als je ook meeingt. Het volk is woest van haat op de aanranders van den Graaf. Vandaag of morgen wordt het slot toch ingenomen. Dan ben jij er erg genoeg aan toe.”

„Komen die dagen, dan komen die plagen. Het volk verscheurt mij nu tòch, als ik hier uitkom. Afwachten is het beste.”

Hij keerde zich om en ongehinderd kon de goede geestelijke Jan meenemen over de slotbrug. Het laatste wat Jan hoorde was het huilen der hazenwinden. Zij

waren hun heer gevolgd, nu dwaalden zij op 't slotplein. En buiten omringde het volk den Kroonenburg en schoolde samen in steeds stijgenden angst:

„Onze vader! Onze beschermer gevangen! O, hoe bevrijden wij hem, onzen goeden Graaf!” Zij tastten naar hun wapens, ach die waren van zulk een geringe beteekenis. Hooivorken en speren, grepen en goedendags. De laatste waren nog het meeste waard. Maar wat was er mee aan te vangen, tegen de hooge muren van het slot?

„Als wij maar stormtuigen hadden en blijden, of ladders en haken!” . . . Ach, het volk bezat ze niet, al was ieder bereid zich te laten gebruiken als levende ladder, om zoo de muren te beklimmen en het kasteel binnen te vallen.

Maar ook dat plan bood geen kans van slagen en radeloos omringden nu allen broeder Peter en hoorden van het vreeselijke lijden van graaf Floris. Toen werden vele ruwe gelaatstrekken wit van schrik en harde, wreede woorden van wraak en vergelding klonken van verbleekte lippen. Maar broeder Peter schudde het hoofd:

„De Graaf heeft mij, te midden van zijn pijn en smart gezegd: „Wreekt uzelf niet!” Menschen denkt daaraan! Denkt daaraan, gij allen!”

Maar het klonk hem tegen norsch en wild, als uit één mond:

„Wij onzen Graaf niet wreken op de edelen! Hangen zullen zij en geradbraakt worden zij er bij!”

Een man stond plotseling in hun midden, blootshoofds

en barrevoets. Kap en schoeisel had hij verloren in zijn wilden loop.

„Dat kan u gebeuren! Schept moed! De heer van Egmond komt om zich te stellen aan uw hoofd. Hij is den Graaf trouw, hij verstaat de kunst van oorlog voeren, hij zal u helpen onzen beschermer te verlossen!”

„Wie zijt gij, die deze blijmare brengt?”

„Grito heet ik, jager ben ik van graaf Floris!”

Hoopvolle uitroepen vervingen de wanhoop, maar Grito wendde zich tot Jan van Hoorne.

„O, jonker, wat ziet gij er uit! Uw geheele gezicht opgezwollen en ontveld! Ga mee, ik zal u helpen, met olie en zachte wol.”

„O, Grito, nù helpt gij mij!”

„Een goede daad wordt beloond, dat ziet gij thans,” zei broeder Peter zacht.

Het regende dien ganschen dag; toen de avond viel hingen de wolken zwaar om den Kroonenburg, nu een harde gevangenis.

HOOFDSTUK XIII.

De samenzweerdere beraadslaagden in de groote hal en in zijn donkeren kerker lag graaf Floris in brandende koorts. Maar daarover bekommerde Gerard van Velzen zich niet, terwijl hij sprak:

„Wat zullen wij beginnen? Er is bijna geen leeftocht meer en de volksmenigte, die ons insluit, groeit steeds aan.”

„Krijgstuig om ons te verdedigen hebben wij ook niet,” vulde Heusden aan.

„En evenmin speerknechten of boogschutters om de wapens te voeren,” zei Benscoep wrevelig.

„Ik wou, dat ik uit dit perykel was en rustig en wel zat in mijn hoghe sale op het Huis te Amstel.”

Heer Gysbrecht mompelde het met een zucht.

„Jij bent altijd even laf,” gromde Zanen. „Er is echter nu geen volkshoop, die je tot bereiking van je doel kunt gebruiken, zooals indertijd bij den opstand der Kennemers. Gebruik dus ditmaal je verstand, geef raad of schik je in 't onvermijdelijke.”

„Goede raad is duur,” zei heer Gysbrecht wijsgeerig. Ditmaal waren, bij uitzondering, allen het met hem eens. Ten laatste werd, na een langdurige beraadslaging, een uitweg gevonden. Gysbrecht van Amstel daalde voorzichtig de glibberige steenen trappen af en stond voor graaf Floris in zijn kerker.

„Wij willen u een voorstel doen,” begon hij.

Graaf Floris, met het hoofd rustend op het houten blok, sloeg de vermoeide oogen op.

„Wat wilt gij?” vroeg hij mat, „maak het kort. „Mijn wonden gloeien, ieder lid van mijn lichaam doet pijn.”

Heer Gysbrecht voelde geen medelijden met den deerniswaardigen toestand van zijn slachtoffer.

„Wij zullen u vrij laten uitgaan, als gij belooft ons niet te laten vervolgen.”

„Waarom zou ik kwaad met kwaad vergelden? Ik neem uw voorstel aan.”

„Om te toonen, dat gij alles wat gebeurd is, beschouwt als een misverstand, zult gij ons schenkingen doen in land en goud en openlijk laten bekend maken, dat een zoen is getroffen tusschen u en uw ridders.”

De koortslijder op den vochtigen vloer, omsloten door duffe kerkerwanden, had het slechts half verstaan. Hij hijgde naar vrijheid, naar licht en lucht, naar genezing en redding. Toonloos herhaalde hij:

„Het is goed. Ik zal u geven wat gij wilt, zoodra ik vrij ben.”

„Schrijf dan wat ik u zal voorzeggen,” antwoordde Gysbrecht.

„Schrijven? Aan wie?”

„Aan het gepeupel en de vileynen, die het slot omringen. Wij behooren vrij te kunnen uitgaan, daarom moet eerst het volk wegtrekken.”

Floris maakte een afwijzende beweging.

„Het baat u niets als gij weigert. Het volk heeft wapens noch stormtuigen, het kan niets doen tegen de hechte muren van den Kroonenburg. Blijft het zich hier legeren, dan worden wij uitgehongerd en gij sterft den hongerdood met ons.”

„Daarvan ben ik reeds niet ver meer,” hernam Floris ernstig. Het zwarte beschimmelde brood, het water uit

de steenen kruik vormden nog steeds zijn karig voedsel, zijn eenigen drank.

„En wat het volk betreft: de akkers liggen braak, de weefgetouwen staan stil, geen visch wordt gevangen. 't Is hoog tijd, dat het weer aan het werk gaat, nu verarmt het met het uur. Wees gij dus geen beletsel voor zijn welvaart.”

„Wat zal ik schrijven?” luidde nu 's Graven vraag.

En Gysbrecht liet hem den raad geven aan het volk, dat den burcht insloot, om in orde af te trekken, daar ook hij, hun Graaf „dan met minne soude comen uyt.”

Heer Gysbrecht nam het schrijven mee, glimlachte welvoldaan en liet den gevangen vorst waar hij was.

Maar terstond werd een bode met den gewichtigen brief gezonden naar de aanvoerders: Gerrit van Egmond en Claes de Grebber. Zij beraadslaagden; de Grebber was geneigd het voorstel van den Graaf aan te nemen, Egmond wilde weigeren, wantrouwend vernamen het de meeste onderaanvoerders. Tot eindelijk de stem van Egmond klonk, waarschuwend, ernstig:

„Begrijpt gij allen dan niet, dat het slechts een krijgslist is van de samenzweerders? Zij willen ons laten aftrekken om den weg vrij te krijgen. Dan kunnen zij onzen Graaf naar Engeland vervoeren. Zie daar ginds dat koggeschip op de Vecht. Het toont zijn vlag niet, maar wacht reeds vele dagen op zijn lading en dat is graaf Floris.”

„De kog behoort aan Gysbrecht van Amstel,” viel nu een tweede bij. Toen vormden de aanvoerders hun plan...

Een nieuwe morgen brak aan; het zou een mooie dag worden. De lucht was doortrokken met den geur van verschgemaaid hooi; geel en wit bloeide het van madeliefjes en boterbloemen langs den waterkant. De zon ging op in gouden glans, haar eerste stralen vielen op de ongelijke wapens van het wegtrekkende volksleger. Als een lange, glinsterende slang verdwenen Hollanders en West-Friezen — nu eensgezind, — Waterlanders en Gooilanders over de kronkelende voetpaden, in de dichte bosschen en het verwarde kreupelhout langs den weg. Weldra scheen de geheele omtrek als uitgestorven, stil en verlaten lag de Kroonenburg.

En binnen in het slot heerschte groote, heerschte helse vreugde. De eedgenooten zaten aan het noemaal; het was slechts karig, de leeftocht raakte op. In wilde blijdschap klonken de bekers tegen elkaar.

„Die domme dorpers! Die botte vileynen! Zij trekken af! Zij eten op voor zoete koek wat wij hun opdisschen! Nu hebben wij onze kans! Ons triomfuur is geslagen!”

Nog eenmaal werden de bekers gevuld met den laatsten wijn, toen haastten allen zich om zich te wapenen en daarna elkander terug te vinden op het voorplein.

Na korten tijd werd de valbrug opnieuw neergelaten, uit de slotpoort reed een kleine ruiterbende. Maar geen klaroen werd gestoken, geen banier ontplooid.

En de man, die in het midden reed der ruiters — hij scheen een gevangene, zijn vingers waren gekloofd, de handen saamgesnoerd op den rug; een handschoen was hem voor den mond gebonden, een grauwe pij

maakte zijn gestalte onkenbaar, een ruige muts was hem diep in de oogen getrokken. Twee hazenwinden sprongen angstig blaffend om zijn paard. Zoo renden de ruiters voort, opmerkzaam zagen de beide vorsten rond, als wilden zij den weg verkennen, maar toch ontging het hun hoe achter de hooischelven bij het slot oogen op hen rustten, fonkelend van doodelijken haat in bruine, van woede gloeiende aangezichten. Tot op eenmaal die hooischelven hoog opvlamden, aan waarschuwend vuurzuilen gelijk — het afgesproken sein:

„Weest op uw hoede! Zij komen! Zij zijn er met onzen Graaf!” En nu werd het levendig tusschen de struiken, op de boschpaden, achter de zware boomen.

Messen blonken, goedendags dreigden, speren sloten ieder pad af, als met een haag van ijzer.

„Terug! terug!” schreeuwde Velzen. „Wij zijn verloren! . . . Verraden! Terug!”

Overhaast wilden de eedgenooten opnieuw den weg inslaan naar den Kroonenburg, zij waren gekomen tot Bergeroog. Maar daar, bij den Zwartten weg, stormden hen reeds de gewapende landlieden tegemoet.

Velzen — hij reed met zijn schildknappen vooruit op verkenning — rende hen onverschrokken tegen.

„Toont geen vrees, dat vergroot slechts ons gevaar!” riep hij tot zijn medeplichtigen. Toen wendde hij zich tot het volk:

„Goede lieden, wat zoekt gij? Wat wilt gij?”

„Wat gij meevoert: onzen Graaf! Zoolang wij hem

niet levend in handen krijgen, leggen wij onze wapens niet af! Geeft hem hier: onzen Graaf!"

„Dat zal u missen!" riep Velzen. Spoorslags rende hij naar zijn vrienden terug. Zij zagen het allen: de terugtocht was hun afgesneden, en ook van den kant van Muïden kwamen dichte drommen gewapenden. Op de paden, in de weiden, overal wemelde het van stoere gestalten. Het trouwe volk kwam om hun beschermer tegen het geweld der edelen te bevrijden of voor hem te sterven.

„Wij zullen sneuvelen, allen!" De stem van Gysbrecht van Amstel sidderde, zijn handen lieten de teugels glijpen.

„Dan komen wij om, maar, in ieder geval, zal hij het niet levend ontkomen!" schreeuwde Velzen woest. Hij hief zijn zwaard op met beide handen, om Floris het hoofd te kloven. Verschrikt, op het flikkeren van het staal, deed diens paard een zijsprong. Het schoot terzijde af in het water, de slag trof de saamgesnoerde handen van het weerloos slachtoffer der heerschzucht. Nu sprong Velzen van zijn paard, de overigen volgden zijn voorbeeld. Met zwaardhouwen en dolkstooten vermoordden zij hun graaf, bloedend uit twee-en-twintig wonden lieten zij hem zieltogend liggen.

Toen vluchtten zij, als door helsche furiën gejaagd. Naar alle zijden vluchtten zij, om op hun beurt te worden gegrepen door de wrekers der laagste misdaad, waarin rechtvaardige toorn en afschuw het eenvoudige volk hadden herschepen.

Stil en verlaten verbloedde graaf Floris op den landweg. Toen de Naardingers en Gooilanders kwamen om het lijk mee te voeren van hun beminden vorst, zagen zij de beide hazenwinden. Droef huilend waren zij naderbij gekropen, nu lekten zij de wonden van den doode.

Te Muiderberg was het lijk van graaf Floris gebalsemd, eer het naar Alkmaar werd vervoerd om te worden bijgezet in het koor der St. Laurenskerk. Het was een lange, droeve weg. Van haar hoog landkasteel kwam de edelvrouw, de poorters verlieten hun veilige muren, uit stulpen en welvarende hoeven stroomde het landvolk.

En allen stonden, zonder onderscheid van rang, geschaard aan den weg, den langen weg, dien de sombere stoet gaan moest. Daar was geen oog zonder tranen, geen hart zonder gebed, zonder afscheidsgroet geen enkele mond.

Thans, in zijn dood, bleek het eerst volkomen, hoezeer graaf Floris was bemind geweest, bemind door ieder, die niet werd verblind door aanmatiging of heerschzucht.

De zware baar, met het zwaar neerplooiend rouwlaken, aller oogen volgden hem in groote droefheid. Het trouwe volk droeg zijn vorst ten grave: beurt om beurt wisselden de dragers elkander af. En dan, als de rouwstoet even stilstond, weerklonk een klagend gehuil, de beide hazenwinden trachtten hun heer te ontdekken, kwam de stoet weer in beweging — zwiiggend liepen zij mee.

Zoo werd na vele dagen Alkmaar bereikt. Onder de

donkere welfselbogen der hoofdkerk werd, bij het luiden der rouwklokken, de kist neergezet op de hooge, met zwart sameet omhangen baar. En toen kwamen allen, arm en rijk, om snikkend te bidden bij het overschot van hem, die een Vader was geweest voor zijn volk. En die allen zagen de beide hazenwinden neerliggen bij de kist, alle voedsel weigerend, treurend om den doode even diep als de menschen.

„Die trouwe dieren maken de hooge heeren slechts te meer tot schande,” mompelde een jager. Zijn stem was dof van droefheid en van kwalijk verkropten haat.

Hij was niet de eenige, die op de koude zerken knielde in het vluchtig schemeruur van den langen zomerdag. Twee jonge pages rezen op, de kap gleeed hun van 't hoofd, bleek zagen hun jeugdige, bloeiende trekken.

Gerard van Voorne en Jan van Hoorne waren het. Zij waren gegaan naar de steden van Holland, zonder rust of verpoozing hadden zij doorgereden. Naar Haarlem en Dordrecht en Alkmaar waren zij gespoed met den kreet:

„Op, wakkere poorters! Te wapen! Redt onzen Graaf!”

Ach, poorters en volk, zij waren te laat gekomen! Zij hadden alleen den dood van graaf Floris kunnen wreken.

„Met eigen handen heb ik Velzen bij zijn strot gegrepen!” fluisterde Grito, de plaats vergetend waar hij zich bevond. Zijn stem knarste van woede. „Onze beschermmer en vader! O, geen straf kàn te zwaar wezen voor het verraderlijk rot, dat” . . .

„Gij kunt tevreden wezen, Grito,” fluisterde een

naderende. „De straf, die aan hen zal worden voltrokken die nog op den Kroonenburg worden belegerd, of waartoe zij zijn veroordeeld, die reeds gevangen zijn, is vreeselijk. Galg en rad is nog het minste,“ zei een droefernstige stem. „O, als de doode spreken kon, hij zou die martelingen het eerst verbieden!”

„Geleerde heer . . . Melis Stoke, hebt gij dan medelijden met hen, die hem vermoordden, de hoogste, de edelste van allen!” viel Gerard van Voorne verontwaardigd in. „O, ik wou, dat ik zijn dood kon wreken, tien- en honderdvoud!”

„Gij kunt dit door zijn levenswerk voort te zetten.”

„Ik, een eenvoudige page, het werk van graaf Floris?” Ook Jan van Hoorne zag verwonderd op.

„Maar gij zult eenmaal een man wezen en dan een der machtigste edelen van Zeeland. Steeds zwerven de Vlamingen op de grenzen, steeds trachten zij Holland te onderwerpen. En graaf Floris wilde zijn land vrij zien en gelukkig en voorspoedig. Waak dan op de grenzen! Gij jongelingen van heden, zijt de helden der toekomst. Weest uw volk ten schild, dat is uw levens-taak; volbreng die taak zonder klacht, met mannenmoed. Graaf Floris zou er u in zijn leven voor hebben gedankt, wie zegt of hij niet op u zal neerzien uit hooger oord?”

Wij leven hier op aarde allen om een roeping te vervullen, volbreng de uwe zoo, dat gij nooit het oordeel hebt te vreezen der menschen, de veroordeeling van God!” Gerard hief plechtig de hand op, Jan van Hoorne volgde zijn voorbeeld: in die zwiigende beweging lag een gelofte aan de toekomst

Weinige jaren later zouden zij haar inlossen, toen de Vlamingen Holland overstroomden en zij pal stonden naast jonker Witte, om het land te bevrijden en te redden, dat graaf Floris had liefgehad met zijn gansche hart. Doch thans lag die tijd nog in nevelen gehuld, hoewel Jan van Hoorne aan de toekomst dacht toen hij vroeg:

„En wat zult gij doen, nu graaf Floris niet meer is?” Toen blonk een lichtstraal in de door rouw verdofte oogen van den geleerden „clerc.” Zijn aangezicht, dat jaren scheen verouderd, verhelderde:

„Ik ga graaf Floris een gedenkteeken oprichten, hechter dan marmer en arduin. Zijn geschiedenis wil ik te boek stellen. De geslachten, die thans nog niet zijn, zullen weten hoe groot hij was als vorst en hoe goed en edel als mensch. Ik ga mij daartoe afzonderen te Egmond, in de abdij. De wereld kan ik niet langer verdragen, ik gruw van het drijven der menschen. Mijn rust wil ik zoeken in God.”

„God!” Het plechtige, alomvattende woord scheen op te stijgen naar de bogen, scheen de ruimte te vullen met zijn ontzagwekkenden klank. En allen gevoelden het met een huivering van eerbied: God zag den doode, Hij zag de levenden. Hij zou ieder oordeelen naar zijn werken en eenmaal hem de kroon reiken, die op aarde het goede trachtte te volbrengen, geleid door geloof in Hem, door liefde tot zijn naasten.... Hoe dan het einde moge zijn van het aardsche leven, de eeuwigheid brengt de vergelding en — „Er blijft een ruste over voor het volk van God.”